

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ І СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Затверджено на засіданні
кафедри теорії та історії
української і світової літератури
Донецького національного
університету імені Василя Стуса
Протокол № 7 від 22 січня 2020 р.

**ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ:
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО КУРСУ**

Вінниця
ДонНУ імені Василя Стуса
2020

ББК 83
УДК 821

Історія світової літератури: методичні рекомендації до курсу / уклад. О. В. Пуніна, М. А. Реутова, О. Є. Соловей. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 64 с.

Затверджено на засіданні кафедри теорії та історії української і світової літератури Донецького національного університету імені Василя Стуса
(протокол № 7 від 22 січня 2020 р.)

Укладачі:

О. В. Пуніна, канд. філол. наук, доц. кафедри теорії та історії української і світової літератури (Історія світової літератури (Античність – початок ХІХ століття). Словник ключових понять курсу);
М. А. Реутова, канд. філол. наук, ст. викладач кафедри теорії та історії української і світової літератури (Історія світової літератури (ХІХ століття: Романтизм). Історія світової літератури (ХІХ століття: Реалізм. Межа ХІХ–ХХ століття));
О. Є. Соловей, канд. філол. наук, доц. кафедри теорії та історії української і світової літератури (Історія світової літератури (ХХ століття). Історія світової літератури (Література слов'ян)).

Рецензенти:

В. А. Просалова, д. філол. наук, проф. кафедри теорії та історії української і світової літератури.

Я. В. Григошкіна, к. філол. наук, доц. кафедри теорії і практики перекладу.

Видання вміщує навчально-методичні рекомендації – списки літератури, плани і завдання до практичних занять, завдання для самостійної й індивідуальної робіт, перелік питань до іспиту – до навчальної дисципліни «Історія світової літератури (Література Заходу)» для спеціальності 035 Філологія, освітньо-професійної програми «Українська мова та література», 061 Журналістика, освітньої програми «Журналістика», 034 Культурологія, освітньої програми «Культурологія» ступеня освіти «бакалавр».

Для студентів-гуманітаріїв.

© Пуніна О. В., 2020
© Реутова М. А., 2020
© Соловей О. Є., 2020
© ДонНУ імені Василя Стуса, 2020

ЗМІСТ

Вступ	4
Історія світової літератури (Античність – початок XIX століття)	5
Змістові модулі	5
Література до курсу	6
Завдання до практичних занять	8
Самостійна й індивідуальна роботи	21
Список творів для прочитання	21
Перелік післялекційних завдань	22
Форми самостійної роботи студента	23
Перелік питань, що виносяться на іспит	23
Історія світової літератури (XIX століття: Романтизм)	26
Змістові модулі	26
Література до курсу	26
Плани і завдання до практичних занять	27
Самостійна й індивідуальна роботи	32
Список творів для прочитання	32
Перелік післялекційних завдань	33
Форми самостійної роботи студента	34
Перелік питань, що виносяться на іспит	34
Історія світової літератури (XIX століття: Реалізм. Межа XIX – XX століття)	37
Змістові модулі	37
Література до курсу	37
Плани і завдання до практичних занять	38
Самостійна й індивідуальна роботи	43
Список творів для прочитання	43
Перелік післялекційних завдань	44
Форми самостійної роботи студента	45
Перелік питань, що виносяться на іспит	45
Історія світової літератури (XX століття)	47
Змістові модулі	47
Література до курсу	47
Плани практичних занять	49
Самостійна й індивідуальна роботи	54
Список творів для прочитання	54
Форми самостійної роботи студента	55
Перелік питань, що виносяться на іспит	56
Словник ключових понять курсу	58

ВСТУП

Засвоєння матеріалу з періоду розвитку світової літератури від Античності до початку XXI століття розраховано на студентів спеціальностей 035 Філологія, 061 Журналістика, 034 Культурологія й освітніх програм «Українська мова та література», «Журналістика», «Культурологія» ступеня освіти «бакалавр». Курс «Історія світової літератури» вивчається за таким принципом поділу: періоди «Античність – початок XIX століття», «XIX століття», «XX століття».

Навчально-методичне видання уміщує необхідні для засвоєння курсу матеріали: змістові модулі навчальних дисциплін, літературу до курсу, плани і завдання до практичних занять, списки творів для прочитання, переліки форм самостійної роботи студента, списки питань, що виносяться на іспит.

Вивчення курсу «Історія світової літератури» передбачає: ознайомлення з основними етапами та історичними умовами розвитку світової літератури; розуміння закономірностей художнього процесу та його складових; зорієнтованість в основних напрямках, персоналіях, тенденціях та перспективах розвитку світового літературного процесу; володіння навичками літературознавчого аналізу твору.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: зміст, значення й місце світової літератури від Античності до початку XXI століття; системний характер історії світової літератури, закономірність процесів і явищ; стилеві й напрямкові особливості розвитку історії літератури; науковий термінологічний апарат літературознавства у діахронному (історичному) та актуальному аспектах; вектори розвитку уявлень про роль окремих постатей в історії світової літератури; особливості кожного окремого жанру на рівні поезики у зв'язку з історією його становлення, дослідження та подальшим розвитком літератури; ключові наукові та методичні проблеми курсу;

вміти: давати визначення основних історико-літературних понять; виділяти специфіку літературних явищ і феноменів упродовж становлення літератури Західної Європи та слов'янського світу; розуміти та розрізняти причини і наслідки у розвитку літератури; аналізувати наслідки взаємодії творчості представників різних стилевих систем; застосовувати набуті знання у подальшому навчанні; шукати і опрацьовувати наукову літературу з проблематики курсу; самостійно ставити і розв'язувати проблемні питання з вивчення історії світової літератури.

ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ (АНТИЧНІСТЬ – ПОЧАТОК ХІХ СТОЛІТТЯ)

Змістові модулі

Модуль 1. Античність. Середньовіччя. Відродження

Тема 1. Антична література: естетика й духовні цінності. Основні риси античної літератури. Духовні цінності античної літератури. Етапи розвитку. *Тема 2. Давньогрецька міфологія.* Міф. Міфологія: специфіка понять. Міф в історичному розвитку. Міф як світоглядно-естетичний феномен. *Тема 3. Епос Гомера.* Історія епосу. Естетика. Стиль. *Тема 4. Лірика ранньої класики.* Особливості давньогрецької лірики. Жанри лірики: елегія, ямб, меліка. *Тема 5. Афінська трагедія.* Загальні положення. Есхіл. Естетика драми Есхіла. Особливості трагедії Софокла. Трагедія Евріпіда. *Тема 6. Давня аттична комедія.* Естетична природа комічного. Комедії Арістофана. *Тема 7. Греко-римський елінізм.* Культурно-історичні передумови. Особливості поезики. Жанри. Періодизація. *Тема 8. Література доби Августа.* Ідеологія Августа. Публій Вергілій Марон. Публій Овідій Назон. *Тема 9. Література пізньої Античності та початку Середніх Віків.* Тенденції розвитку. Жанр сатурничного роману (Петроній, Апулей). Євангелія і нова парадигма історії. Аврелій Августин. *Тема 10. Література раннього Середньовіччя.* Періодизація. Література Ірландії. Література Ісландії. *Тема 11. Література високого Середньовіччя.* Духовна доктрина Середньовіччя. Західноєвропейські поеми: «Пісня про Роланда», «Пісня про мого Сіда», «Пісня про нібелунгів». Куртуазна література. *Тема 12. Данте Аліґ'єрі.* Доба Данте. Жанр любовної автобіографії в творчості автора. «Божественна комедія». *Тема 13. Відродження в Італії.* Відродження як історико-літературне явище. Франческо Петрарка. Джованні Боккаччо. *Тема 14. Ренесанс у Франції.* Загальна характеристика. Література середньовічного міста. Франсуа Рабле. *Тема 15. Відродження в Німеччині та Нідерландах.* Ідейні течії доби. Література доби. *Тема 16. Відродження в Англії.* Дошекспірівський етап Відродження. Естетика і поезика. *Тема 17. Вільям Шекспір як епоха.* Шекспірівське питання. Поетична творчість. Естетика драми. Трагедія Шекспіра. Ренесансний сміх у Шекспіра: комедії. *Тема 18. Відродження в Іспанії та Португалії.* Історичні передумови. «Золотий вік». Мігель Сервантес.

Модуль 2. Бароко. Просвітництво.

Класицизм. Сентименталізм. Веймарська класика

Тема 1. Бароко в західноєвропейській літературі: естетика і поезика. Поняття бароко. Духовно-естетичний пафос бароко. Естетична сутність. *Тема 2. Барокова лірика й ліро-епос.* Лірика Бароко.

Джон Мільтон. *Тема 3. Барокова драма. Ознаки барокової драми.*
 Педро Кальдерон. *Тема 4. Бароковий роман. Риси барокового роману.*
 Ганс Якоб Гріммельсгаузен. *Тема 5. Класицизм як естетико-стильове явище. Загальні принципи класицизму. Жанри. Тема 6. Класицистична трагедія. Драматургічна концепція. П'єр Корнель. Жан Расін. Тема 7. Мольєр. Концептологія творчості. «Висока комедія». Тема 8. Література просвітницького раціоналізму в Англії. Загальна характеристика. Культурно-історичні умови. Даніель Дефо. Тема 9. Джонатан Свіфт. «Мандри Гуллівера». Бароковість творчості. Тема 10. Література просвітницького раціоналізму у Франції. Філософсько-естетична основа. Монтеск'є. Дідро. Бомарше. Тема 11. Вольтер. Вольтер'янство. Доробок автора в контексті просвітницького раціоналізму. Тема 12. Англійський сентименталізм. Естетика і поетика сентименталізму. Сентименталізм як творчий метод. Тема 13. Прозаїки і поети англійського сентименталізму. Семюел Річардсон. Генрі Філдінг. Лоренс Стерн. Поети. Тема 14. Сентименталізм у Франції. Жан-Жак Руссо. Маркіз де Сад. Тема 15. Веймарська класика. Культурно-історичні умови. Література до веймарської класики. Тема 16. Фрідріх Шіллер. Естетика. Поетика. Тема 17. Йоганн Вольфганг Гете. Стильові вектори творчості. «Фауст».*

Література до курсу

1. Анпеткова-Шарова Г. Г., Чекалова Е. И. Античная литература: учеб. пособ. Ленинград: Изд-во Ленингр. ун-та, 1980. 223 с.
2. Антична література. Греція. Рим: хрестоматія / упор. Т. В. Михед, Ю. В. Якубіна. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 952 с.
3. Антична література. Зразки старогрецької та римської художньої літератури / упор. О. І. Білецький. Київ: Рад. школа, 1938. 512 с.
4. Античная литература. Греция: антология. Ч. 1 / сост. Н. А. Федоров, В. И. Мирошенкова. Москва: Высш. шк., 1989. 512 с.
5. Античная литература. Греция: антология. Ч. 2 / сост. Н. А. Федоров, В. И. Мирошенкова. Москва: Высш. шк., 1989. 383 с.
6. Античная литература. Рим: антология / сост. Н. А. Федоров, В. И. Мирошенкова. Москва: Высш. шк., 1988. 720 с.
7. Бахмутский В. Время первых: лекции по истории античной литературы. Москва: ВГИК, 2013. 224 с.
8. Білецький О. І. Збір. праць у 5 т. Київ: Наук. думка, 1965–1966. Т. 5. 654 с.
9. Вишпер Ю. Б. Творческие судьбы и история (О западноевропейских литературах XVI – первой половины XIX века). Москва: Худ. лит., 1990. 320 с.

10. Все шедевры мировой литературы в кратком изложении. Сюжеты и характеры. Зарубежная литература древних эпох, средневековья и Возрождения: Энциклопедическое издание. Москва: «Олимп»; ООО «Издательство АСТ», 1997. 848 с.
11. Гиленсон Б. А. История античной литературы: в 2 кн. Кн. 1. Древняя Греция. Москва: Флинта, Наука, 2001. 416 с.
12. Гиленсон Б. А. История античной литературы: в 2 кн. Кн. 2. Древний Рим. Москва: Флинта, Наука, 2001. 384 с.
13. Давиденко Г. Й., Акуленко В. Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 248 с.
14. Давиденко Г. Й., Величко М. О. Історія зарубіжної літератури XVII – XVIII століття: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 292 с.
15. Зарубіжна література: від античних часів до сьогодення. Словник-довідник школяра / ред. Т. П. Матюшкіна. Харків: ТОВ «Нова тема», 2009. 336 с.
16. Зарубежная литература XVIII века: хрестоматия в 2 т. / под ред. Б. И. Пуришева. Москва: Высш. шк., 1988. Т. 1. 416 с.
17. Зарубежная литература XVIII века: хрестоматия в 2 т. / под ред. Б. И. Пуришева. Москва: Высш. шк., 1988. Т. 1. 400 с.
18. Зарубежная литература средних веков: хрестоматия / сост. Б. И. Пуришев. Москва: Высш. шк., 2004. 816 с.
19. Чистякова Н. А., Вулих Н. В. История античной литературы. Ленинград: Изд-во Ленинград. ун-та, 1963. 300 с.
20. История всемирной литературы: в 9-ти томах / АН СССР; Ин-т мировой лит. им. А. М. Горького; гл. редкол: Г. П. Бердников (гл. ред.), А. С. Бушмин, Ю. Б. Виппер (зам. гл. ред.), Д. С. Лихачев, Г. И. Ломидзе, Д. Ф. Марков, А. Д. Михайлов, С. В. Никольский, Б. Б. Пиотровский, Г. М. Фридлиндер, М. Б. Храпченко, Е. П. Чельшев. Москва: Наука, 1983 – 1994.
21. История зарубежной литературы XVII века / под ред. Н. Пахсарьян. Москва: Высш. шк., 2007. 487 с.
22. История зарубежной литературы XVIII века: учеб. для филол. спец. вузов / З. И. Плавский, А. В. Белобратов и др.; под ред. З. И. Плавскина. Москва: Высш. шк., 1991. 335 с.
23. Косиков Г. Собр. соч. Т. 1: Французская литература. Москва: Центр книги Рудомино, 2011. 488 с.
24. Михайлов А. Д. До Франсуа Війона, До Марселя Пруста. Т. III. Москва: Языки славянских культур, 2011. 552 с.
25. Михальская Н. П. История английской литературы: учеб. Москва: ИЦ «Академия», 2007. 480 с.

26. Пронин В. А. История немецкой литературы: учеб. пособие. Москва: Университетская книга; Логос, 2007. 384 с.
27. Радциг С. И. История древнегреческой литературы: учебник. Москва: Высш. школа, 1982. 487 с.
28. Соневицький М. Історія грецької літератури: в 2 т. Рим: Український католицький університет ім. Святого Климентія Папи, 1970 – 1977.
29. Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2013. 368 с.
30. Шаповалова М. С. Історія зарубіжної літератури: Середні віки та Відродження. Львів: «Вища школа», 1982. 440 с.

Завдання до практичних занять

№ 1

Міфи Давньої Греції

- Робота над давньогрецькою міфологією (*Кун М. Легенди і міфи Стародавньої Греції*. Харків: Фоліо, 2008. 441 с. Режим доступу:
http://shron1.chtyvo.org.ua/Nikolai_Kun/Lehendy_i_mify_starodavnoi_Hretsii_vyd_2008.pdf).

5 груп студентів опрацьовують:

1 група – міфи «Дафна», «Ерот», «Геракл в Адмета», «Поліфем, Акід і Галатея» та їх мультиплікаційну інтерпретацію режисера Анатолія Петрова (<https://www.youtube.com/watch?v=deWdLVRH0TY>, <https://www.youtube.com/watch?v=P8jmPaKVlow>, <https://www.youtube.com/watch?v=LpWn9ZbITDc>, <https://www.youtube.com/watch?v=PbafW4FTPrQ&t=2s>).

2 група – міфи про Персея («Народження Персея», «Персей убиває горгону Медузу», «Персей і Атлас», «Персей врятовує Андромеду», «Весілля Персея», «Повернення Персея на Серіф», «Персей в Аргосі») і художній фільм 2010 року режисера Луї Летер'є «Битва титанів» (<https://toloka.to/t94285>).

3 група – цикл про аргонавтів (міфи про Ясона і Медею) і картини: «Медея біля урни», «Медея на узбережжі», «Човен для Медеї перед вигнанням» німецького художника Ансельма Фейєрбаха (https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:Anselm_Feuerbach_-_Medea_-_WGA07869.jpg), «Ясон

і Медея» англійського художника Джона Вільяма Вотергауса (<http://www.jwwaterhouse.com/view.cfm?recordid=90>).

4 група – міф «Пігмаліон» і п'єсу ірландського драматурга Бернарда Шоу «Пігмаліон» (http://shron1.chtyvo.org.ua/George_Bernard_Shaw/Vybrani_tvyry_Tom_2.pdf).

5 група – цикл «Одіссея» (міфи про Одіссея) і фільм італійського режисера Маріо Камеріні «Улісс. Пригоди Одіссея» (<https://www.youtube.com/watch?v=yDaYnD1O26g>).

Тактика опрацювання матеріалу: Перший етап – студенти мають прочитати міфи і виявити їх смислове навантаження. Другий етап – порівняти тексти міфів із мистецькими інтерпретаціями (мультиплікаційне кіно, кіномистецтво, живопис, театр, література) та виявити, наскільки інтерпретатор видозмінив, доповнив чи переосмислив оригінал.

Додаткова література:

- ✓ Гиленсон Б. А. История античной литературы: в 2 кн. Кн. 1. Древняя Греция. Москва: Флинта, Наука, 2001. 416 с.

№ 2

Софокл. «Едіп-цар»

- Робота над трагедією Софокла «Едіп-цар» (Давньогрецька трагедія: збірник. Київ: Дніпро, 1981. С. 63-118. Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Sophocles/Davnohretska_trahediia_z_birka/).

Працює 5 груп студентів, які читають трагедію Софокла і додатково:

1 група – опрацьовує міф про Едіпа (Кун М. Легенди і міфи Стародавньої Греції. Харків: Фоліо, 2008. 441 с. Режим доступу:

http://shron1.chtyvo.org.ua/Nikolai_Kun/Lehendy_i_mify_starodavnoyi_Hretsii_vyd_2008.pdf) та порівнює його з трагедією Софокла, виявляючи, як переосмислено автором міф про прокляття.

2 група – дивиться фільм-екранізацію П'єра Паоло Пазоліні «Цар Едіп» (https://www.youtube.com/watch?v=kqQKT-eY0_8) і порівнює його з трагедією Софокла, виявляючи, як режисер трактує художні образи.

3 група – ознайомлюється з теорією комплексу Едіпа, яку запропонував Зігмунд Фройд (http://shron1.chtyvo.org.ua/Freud_Sigmund/Vstup_do_psykhoa

[nalizu.pdf](#) на с. 196-211, 302-342), і віднаходить паралелі з трагедією Софокла.

4 група – дивиться виставу «Едіп» українського режисера-постановника Владислава Троїцького (<https://www.youtube.com/watch?v=dyXifi0ak8k>) і виявляє особливості театральної інтерпретації художніх образів Софокла.

5 група – дивиться і слухає оперу-ораторію «Едіп-цар» Ігоря Стравинського (https://www.youtube.com/watch?v=mufhsI_eIpg) та виявляє особливості оперної інтерпретації художніх образів Софокла.

Тактика опрацювання матеріалу: студенти мають прочитати твір та опрацювати додаткові матеріали (міф, екранізація, психологічна теорія комплексу Едіпа, театральна постановка, опера) і в процесі *рольової гри-дискусії* виявити особливості трагедії «Едіп-цар»: композицію, провідні мотиви, тип конфлікту, художні образи.

Додаткова література:

- ✓ *Аверинцев С. С.* К истолкованию символики мифа об Эдипе. *Античность и современность*. Москва: Наука, 1972. С. 90-103. Режим доступу: http://ec-dejavu.ru/m/Mif_o_Edipe.html
- ✓ *Античная драма*. Москва: Худ. литература, 1970. 768 с.
- ✓ *Білецький О. І.* Древнегреческая трагедия. *Білецький О. І. Збір. праць у 5 т.* Київ: Наукова думка, 1965 – 1966. Т. 5. С. 94-128.
- ✓ *Шалагінов Б. Б.* Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2013. 368 с.

№ 3

Вергілій. «Енеїда»

- Робота над поемою Вергілія «Енеїда» (*Вергілій. Енеїда. Антична література. Греція. Рим: хрестоматія / упор. Т. В. Михед, Ю. В. Якубіна. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. С. 574-736. Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Mykhed_Tetiana/Antychna_literatura_Hretsia_Rym_Khrestomatia.pdf*).

Працює 5 груп студентів, які читають твір та пропонують власну інтерпретацію поеми у формі лібретто сценарію:

- 1 група – фільму.
- 2 група – мультиплікаційного фільму.
- 3 група – театральної вистави.

4 група – коміксів.

5 група – радіовистави.

Тактика опрацювання матеріалу: Перший етап – студенти мають прочитати поему Вергілія «Енеїда», з'ясувати особливості композиції, сюжету, образу головного героя, стилю. Другий етап роботи – запропонувати власну інтерпретацію поеми у формі лібретто сценарію (до фільму, мультфільму, вистави, коміксів, радіовистави з урахуванням особливостей кожної мистецької форми), в основі якого – ключові змістові й смислові маркери поеми. Студенти обґрунтовують свій варіант сценарію, коментують збережені особливості поеми й власні нововведення, які мають запропонувати з орієнтацією на сучасного глядача й слухача.

Додаткова література:

- ✓ *Ошеров С. А.* История, судьба и человек в «Энеиде» Вергилия. *Античность и современность.* Москва: Наука, 1972. С. 317-330. Режим доступу: http://biblio.imli.ru/images/abook/zarublitra/Antichnost_i_sovremennost_-_1972.pdf
- ✓ *Шалагінов Б. Б.* Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2013. 368 с.

№ 4

Данте Аліґ'єрі. «Божественна комедія»

- Робота над поемою «Божественна комедія» Данте Аліґ'єрі (*Аліґ'єрі Данте. Божественна комедія: Пекло.* Львів: Астролябія, 2017. 352 с. Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Dante_Aligieri/Bozhestvenna_komedija_Peklo_vyd_2017.pdf чи http://ae-lib.org.ua/texts/dante_divina_comedia_ua.htm).

5 груп студентів опрацьовують поему та порівнюють із живописом (картини, гравюри), де зображено образи, мотиви поеми Данте:

1 група – карти Тароккі Мантенї (15 століття).

2 група – художника Алессандро Боттічеллі (15 століття).

3 група – художника Вільяма Блейка (18 – 19 століття).

4 група – художника Гюстава Доре (19 століття).

5 група – художника Данте Габріеля Россетті (19 століття).

Тактика опрацювання матеріалу: Перший етап – студенти мають прочитати поему і з'ясувати жанрову специфіку, композицію і сюжет, смислові акценти, символізм й алегоризм твору, особливості ліричного суб'єкта у поемі. Другий етап – порівняти

ці особливості поетики твору з живописними роботами художників різних епох, із коментарем (історико-культурним, літературознавчим, компаративним), наведенням цитат-відповідників із твору.

Додаткова література:

- ✓ *Ауэрбах Э.* Данте – поэт земного мира. Москва: РОССПЕН, 2004. 208 с.
- ✓ *Рубанова Г. Л., Моторний В. А.* Історія зарубіжної літератури: Середні віки та Відродження. Львів: Вища школа, 1982. 440 с.
- ✓ *Стрїха М.* Данте Аліг'єрі та його «Божественна комедія» (у світових та українських вимірах). *Аліг'єрі Данте. Божественна комедія: Пекло.* Львів: Астролябія, 2017. С. 5-46. Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Dante_Aligieri/Bozhestvenna_komediiia_Peklo_vyd_2017.pdf
- ✓ *Франко І. Я.* Данте Аліг'єрі. Характеристика середніх віків. Життя поета і вибір з його поезії. Дантова друга любов. *Франко І. Зібрання творів: у 50 т. Т. 12.* Київ: Наукова думка, 1978. С. 7-253. Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Franko/Zibrannia_tvoriv_u_50_tom_akh_t12/
- ✓ *Шалагінов Б. Б.* Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2013. 368 с.

№ 5

Боккаччо Джованні. «Декамерон»

- Робота над збіркою новел «Декамерон» Джованні Боккаччо (*Боккаччо Джованні. Декамерон / пер. М. Лукаша.* Харків: Фоліо, 2005. Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Bokkachcho/Dekameron_vyd_2005.pdf).

5 груп студентів опрацьовують:

1 група – читає оповідки *дня першого* й опрацьовує матеріал про мистецьку інтерпретацію «Декамерона» в літературі.

2 група – читає оповідки *дня другого* й опрацьовує матеріал про мистецьку інтерпретацію «Декамерона» в живописі.

3 група – читає оповідки *дня третього* й опрацьовує матеріал про мистецьку інтерпретацію «Декамерона» в кіно.

4 група – читає оповідки дня четвертого й опрацьовує матеріал про мистецьку інтерпретацію «Декамерона» в музиці.

5 група – читає оповідки дня п'ятого й опрацьовує матеріал про мистецьку інтерпретацію «Декамерона» в театрі.

Тактика опрацювання матеріалу: Перший етап – студенти мають прочитати новели зі збірки «Декамерон» і виявити у творах ознаки ренесансної поетики. Другий етап – кожна з груп віднаходить матеріал про мистецьку інтерпретацію «Декамерона» (література, живопис, кіно, музика, театр) та демонструє, чи вдалося митцям передати «дух» Боккаччо, ознаки ренесансної поетики в своїх творах.

Додаткова література:

- ✓ Бранка В. Боккаччо средневековый. Москва: Радуга, 1983. 401 с. Режим доступу: http://boccaccio.rhga.ru/bibliog/detail.php?ELEMENT_ID=9641
- ✓ Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 248 с. Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Davydenko_Halyna/Istoriia_zarubizhnoi_literatury_serednikh_vikiv_ta_doby_Vidrozhennia.pdf
- ✓ Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2013. 368 с.

№ 6

Рабле Франсуа. «Гаргантюа та Пантагрюель»

- Робота над біографією і гуманістичним памфлетом «Гаргантюа та Пантагрюель» Франсуа Рабле (*Рабле Ф. Гаргантюа та Пантагрюель / пер. А. Перепаді. Харків: Фоліо, 2010.* Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Francois_Rabelais/Gargantua_ta_Pantagruel.pdf).

5 груп студентів опрацьовують біографію Франсуа Рабле, памфлет «Гаргантюа та Пантагрюель» й характеризують, наводячи приклади з твору:

- 1 група – ренесансного героя.
- 2 група – ренесансного сміху.
- 3 група – ренесансної тілесності (еротизму).
- 4 група – ренесансного світовідчуття.
- 5 група – ренесансної композиції і сюжету.

Тактика опрацювання матеріалу: студенти мають прочитати памфлет «Гаргантюа та Пантагрюель» і виявити особливості ренесансної поетики у творі. У процесі *рольової гри-аукціону* мають бути розкриті питання життя і творчність Рабле, джерел і жанрової природи, композиції твору, героя, еротизму в памфлеті, категорії комічного.

Додаткова література:

- ✓ *Артамонов С.* Франсуа Рабле и его роман «Гаргантюа и Пантагрюель». *Рабле Ф. Гаргантюа и Пантагрюель.* Москва: Гос. Изд. Худ. Лит., 1961. С. 5-28.
- ✓ *Білецький О. І.* Франсуа Рабле і його книга. *Білецький О. І. Зібрання праць: у 5 т. Т. 5.* Київ, 1966. С. 305-324.
- ✓ *Косиков Г.* Франсуа Рабле. *Косиков Г. Собр. соч. Т. 1: Французская литература.* Москва: Центр книги Рудомино, 2011. С. 90-100.
- ✓ *Шалагінов Б. Б.* Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2013. 368 с.

№ 7

Шекспір Вільям. «Король Лір»

- Робота над біографією Вільяма Шекспіра і трагедією «Король Лір» (*Шекспір В. Король Лір / пер. В. Барки.* Штутгарт – Нью-Йорк – Оттава: На горі, 1969. 304 с. Режим доступу:

http://shron2.chtyvo.org.ua/William_Shakespeare/Korol_Lir_vyd_1969.pdf).

5 груп студентів читають трагедію «Король Лір» й опрацьовують:

1 група – фільм «Анонім» (2011) Роланда Еммеріха (<https://toloka.to/t100125>).

2 група – фільм «Загадка сонетів Шекспіра» (2005) (<https://www.youtube.com/watch?v=jdQ1HvKX6qk>).

3 група – стьобове прочитання трагедії Шекспіра сучасним українським письменником Лесем Подерв'янським: «Король Літр» (http://doslidy.org.ua/?page_id=61).

4 група – виставу «Король Лір» (2012) режисера-постановника Владислава Троїцького (<https://www.youtube.com/watch?v=wshLcOe6QtM>).

5 група – художній фільм «Король Лір» (2018) режисера Річарда Ейра (<http://lamafilm.club/film/korol-lir-2018/>).

Тактика опрацювання матеріалу: Перший етап – студенти мають прочитати трагедію Шекспіра «Король Лір» і визначити тематику,

проблематику, пафос трагедії, драматургічну концепцію автора, моделювання образів. Другий етап – кожна група спеціалізуватиметься на висвітленні конкретного матеріалу (література, кіно, театр), який дасть їй змогу порівняти оригінал й різні інтерпретації життя письменника та його твору.

Додаткова література:

- ✓ *Аникст А. А.* Шекспир. Москва: Молодая гвардия, 1964. 268 с.
- ✓ *Давиденко Г. Й.* Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 248 с. Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Davydenko_Halyna/Istoriia_zarubizhnoi_literatury_serednikh_vikiv_ta_doby_Vidrozhennia.pdf
- ✓ *Шалагінов Б. Б.* Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2013. 368 с.
- ✓ *Шановалова М. С.* Шекспір в українській літературі. Львів: Вища шк., 1976. 212 с.

№ 8

Сервантес Мігель. «Вигадливий гідальго Дон Кіхот Ламанчський»

- Робота над романом «Вигадливий гідальго Дон Кіхот Ламанчський» Мігеля Сервантеса (Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Servantes/Don_Kikhot_Lamanchskiy_vyd_1936.pdf).

5 груп студентів опрацьовують роман і художній фільм «Дон Кіхот» (2000) Пітера Єйтсі (<https://toloka.to/t93031>). Під час роботи групи матимуть такі функції:

1 група – режисер й актори (Пітер Єйтс; Джон Літгоу, Боб Хоскінс, Ізабелла Росселліні, Ванесса Вільямс).

2 група – команда літературознавців-професіоналів.

3 група – команда телевізійних журналістів.

4 група – представники книжкового і кінематографічного бізнесу.

5 група – команда кінознавців-професіоналів.

Тактика опрацювання матеріалу: Перший етап – студенти мають прочитати роман і виявити такі особливості: сміхове начало, пародія, смисли, образ Дон Кіхота. Другий етап – кожна з груп представлятиме свої інтереси під час *рольової гри-прес-конференції* після показу фільму Пітера Єйтсі «Дон Кіхот»; у процесі розмови шляхом порівняння висвітлюються питання поетики літературного твору.

Додаткова література:

- ✓ *Давиденко Г. Й.* Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 248 с. Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Davydenko_Halyna/Istoriia_zarubizhnoi_literatury_serednikh_vikiv_ta_doby_Vidrodzhennia.pdf
- ✓ *Державин К. Н.* Сервантес: Жизнь и творчество. Москва: Гослитиздат, 1958. 743 с.
- ✓ *Шалагінов Б. Б.* Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2013. 368 с.

№ 9

Барокова лірика: Джон Мільтон, Джон Донн

- Робота над біографією і поезіями представників англійського Бароко – Джона Мільтона (http://www.lib.ru/POEZIQ/MILTON/milton1_1.txt) й Джона Донна (http://chtyvo.org.ua/authors/Donn/Svitanok_Iz_ievropeiskoi_poezii_Vidrodzhennia_zbirka/; <http://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/936/41/>; <http://www.ukrcenter.com/%D0%9B%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0/41197/%D0%94%D0%B6%D0%BE%D0%BD-%D0%94%D0%BE%D0%BD%D0%BD>).

5 груп студентів опрацьовують біографію і поезії Джона Мільтона й Джона Донна:

- 1 група – біографія Джона Мільтона.
- 2 група – поезії Джона Мільтона.
- 3 група – біографія Джона Донна.
- 4 група – поезії Джона Донна.
- 5 група – позалітературна діяльність Джона Мільтона й Джона Донна.

Тактика опрацювання матеріалу: Перший етап – студенти мають ознайомитися з біографіями поетів, їх поетичних доробком. Основа аналізу – визначити риси бароко в ліриці Джона Мільтона й Джона Донна. Другий етап – кожна група обирає одну поезію Джона Донна і пропонує проєкт її «візуалізації» – відеопоезії, обґрунтовуючи пропонований відеоряд, музику тощо.

Додаткова література:

- ✓ *Горбунов А. Н.* Три великих поета Англії: Донн, Милтон, Вордсворт. Москва, 2012. 320 с. Режим доступу: <https://klex.ru/len>
- ✓ *Зуєнко М. О.* Культурно-духовні доміанти в літературі англійського бароко (на прикладі «Священних поем» Джона Донна). *Наукові праці. Літературознавство*. 2013. № 205. Режим доступу: <http://litstudies.chdu.edu.ua/article/view/73588/68975>
- ✓ *Шалагінов Б. Б.* Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2013. 368 с.

№ 10

Мольєр. «Мізантроп»

- Робота над високою комедією Мольєра «Мізантроп» (*Мольєр. Комедії*. Київ: Дніпро, 1981. 502 с. Режим доступу: <http://shron1.chtyvo.org.ua/Moliere/Komedii.pdf>).

5 груп студентів опрацьовують комедію і діють за нижче поданими вказівками.

Тактика опрацювання матеріалу: Перший етап – студенти мають прочитати твір і виявити особливості «Мізантропа»: жанр, конфлікт, образи, риси класицизму. Другий етап – творча умовна кіноінтерпретація. Групи пропонують власне бачення постановки комедії як екранізації для сучасного глядача. Для цього моделюють твір для театру на екран: можливо, змінюють жанр, колізії (те саме – як «обробляють» дійових осіб), вказують на особливості «Мізантропа», які слід підкреслити у кінострічці, окреслюють кіноприйоми і засоби, що використовуватимуться, акторський склад тощо.

Додаткова література:

- ✓ *Булгаков М. А.* Жизнь господина де Мольера. У кн.: Булгакова М. А. Избранные произведения: в 2 т. Т. 2 / сост. и коммент. Л. Яновской. Киев: Дніпро, 1989. 749 с.
- ✓ *Давиденко Г. Й.* Історія зарубіжної літератури ХVІІ – ХVІІІ століття. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 292 с.
- ✓ *Шалагінов Б. Б.* Жан-Батіст Мольєр. *Всесвітня література та культура*. 2004. № 2. С. 31-34.
- ✓ *Шалагінов Б. Б.* Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2013. 368 с.

№ 11

Свіфт Джонатан. «Мандри Гуллівера»

- Робота над романом Джонатана Свіфта «Мандри Гуллівера» (Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Svift/Mandry_Hullivera_vyd_1965.pdf).

5 груп студентів опрацьовують роман і порівнюють із:

1 група – пригодницьким фільмом «Мандри Гуллівера» (2010) Роба Леттермана (http://moviestape.net/katalog_filmiv/komedija/1167-mandry-gulivera.html).

2 група – мультфільмом «Подорож Гуллівера» (2005) Аніти Юдіп (<http://multimix.info/puteshestvie-gullivera-gulliver-s-travel-anita-udip-anita-udeep-mvo-t7820.html>).

3 група – «Gulliver's Travels» (1996) Чарльза Старріджа (<http://baskino.me/films/fantasticheskie/4600-puteshestviya-gullivera.html>).

4 група – мультиплікаційним фільмом «Подорожі Гуллівера» (1939) Дейва Флейшера (<https://www.youtube.com/watch?v=R9f-w9VNHkQ>).

5 група – фільмом «Новий Гуллівер» (1935) Александра Птушка (<https://www.youtube.com/watch?v=jT52tp8s2t0>).

Тактика опрацювання матеріалу: Перший етап – студенти мають прочитати роман і виявити особливості твору (утопічність, сатира і парадокс, філософія й естетика просвітницького раціоналізму). Другий етап – групи здійснюють порівняльну характеристику твору в плані осмислення режисерами і мультиплікаторами окремих, вагомих у романі, моментів: тематико-проблемний пласт, утопічність, сатира, парадокс, прийоми, смисл. Слід звернути увагу на те, чи вдалося режисеру передати замисел автора, що спільного й відмінного між романом і стрічкою, які нові нюанси додано під час мистецької інтерпретації.

Додаткова література:

- ✓ Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XVII – XVIII століття. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 292 с.
- ✓ Муравьев В. С. Джонатан Свифт. Москва, 1968. 302 с.
- ✓ Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2013. 368 с.

№ 12

Вольтер. «Кандід»

- Робота над повістю «Кандід» Вольтера (Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Voltaire/Kandid_Filosofski_povisti_z_birka.pdf).

5 груп студентів опрацьовують твір за вказівками нижче.

Тактика опрацювання матеріалу: Перший етап – студенти мають прочитати повість і з’ясувати специфіку естетичних принципів автора, ідейного змісту повісті (тематика, проблематика, пафос, комізм, пародія, травестія). Другий етап – *дискусійний кошик*: групи мають сформулювати 10 дискусійних питань, пов’язаних із естетичними принципами Вольтера й художньою специфікою «Кандіда», відповіді на ці питання даватимуть групи-колеги.

Додаткова література:

- ✓ *Акімова А. А.* Вольтер. Москва: Молодая гвардия, 1970. 448 с.
- ✓ *Давиденко Г. Й.* Історія зарубіжної літератури XVII – XVIII століття. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 292 с.
- ✓ *Клочкова Л. А.* Усе на краще у цьому кращому із світів. Два уроки за повістю Вольтера «Кандід, або Оптимізм». *Зарубіжна література*. 2004. № 12. С. 23-25.
- ✓ *Шалагінов Б. Б.* Зарубіжна література: Від античності до початку XIX ст. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2013. 368 с.

№ 13

Руссо Жан-Жак. «Жулі, або Нова Елоїза»

- Робота над романом «Жулі, або Нова Елоїза» (Режим доступу: https://royallib.com/read/russo_gangak/yuliya_ili_novaya_eloiza.html#0).

5 груп студентів опрацьовують твір шляхом створення психологічного портрету:

- 1 група – Жулі.
- 2 група – Клари.
- 3 група – вчителя Сен-Пре.
- 4 група – дворянина Вольмара.
- 5 група – мілорда Едуарда Бомстона.

Тактика опрацювання матеріалу: студенти мають прочитати роман і визначити риси сентиментальної поетики шляхом створення *психологічного портрету* одного з персонажів, підтверджуючи проведений аналіз власними коментарями, цитатами з твору.

Додаткова література:

- ✓ *Верцман И. Е.* Жан-Жак Руссо. Москва: Худ. лит., 1976. 310 с.
- ✓ *Шалагінов Б. Б.* Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2013. 368 с.
- ✓ *Шалагінов Б. Б.* Сентименталізм у Франції. Руссо. *Зарубіжна література*. 2004. № 6. С. 4-7.

№ 14

Шиллер Фрідріх. «Вільгельм Телль»

- Робота над драмою «Вільгельм Телль» Фрідріха Шиллера (Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Friedrich_Schiller/Vybrani_dramatyc_hni_tvory.pdf).

5 груп студентів опрацьовують матеріал за нижче описаним принципом.

Тактика опрацювання матеріалу: Перший етап – студенти мають прочитати драму і виявити особливості твору (легендарна основа драми, ідейний зміст, образ Телля). Другий етап – *пошук музичних паралелей*: кожна група обирає 5 – 7 музичних композицій (будь-якого спрямування), які, на її думку, відповідають окремим моментам драми (мотивам, образу тощо), слід обґрунтувати свій вибір, здійснити порівняльний аналіз.

Додаткова література:

- ✓ *Давиденко Г. Й.* Історія зарубіжної літератури ХVІІ – ХVІІІ століття. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 292 с.
- ✓ *Чорна І. Ю.* «Вічними я зорями клянуся...» Урок з вивчення драми Ф. Шиллера «Вільгельм Телль». *Зарубіжна література*. 2001. № 10. С. 22-27.
- ✓ *Шалагінов Б. Б.* Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2013. 368 с.

№ 15

Ґете Йоганн Вольфганг. «Фауст»

- Робота над поемою «Фауст» Йоганна Вольфганга Ґете (Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Johann_Wolfgang_von_Goethe/Faust_vyd_2003/).

5 груп студентів працюють над поемою і здійснюють «журналістські розслідування»:

1 група – історія створення поеми, міфи й оповідки довкола постаті поета та його твору.

2 група – історичний зріз живописної і скульптурної інтерпретації «Фауста» Йоганна Вольфганга Гете.

3 група – історичний зріз театральної інтерпретації «Фауста» Йоганна Вольфганга Гете.

4 група – історичний зріз кінематографічної інтерпретації «Фауста» Йоганна Вольфганга Гете.

5 група – входження й вкорінення «Фауста» Йоганна Вольфганга Гете в українську культуру (переклади, мистецькі інтерпретації тощо).

Тактика опрацювання матеріалу: Перший етап – студенти мають прочитати поему і виявити особливості твору (авторське осмислення народної легенди про доктора Фауста, тематичний і проблемний пласт, мотиви, образна система поеми, смислові акценти). Другий етап – «журналістські розслідування»: групи готують пакет матеріалів із певної тематики, пов'язаний із твором Гете «Фауст»; залежно від тематики свого пакету, ілюструють паралелі з поетикальною специфікою твору.

Додаткова література:

- ✓ *Аникст А. А.* Гете и Фауст. От замысла к свершению. Москва: Книга, 1983. 271 с.
- ✓ *Басюк Ж.* Боротьба добра і зла – рушійна сила розвитку світу (За трагедією Гете «Фауст»). *Зарубіжна література*. 2004. № 46. С. 9-11.
- ✓ *Шалагінов Б. Б.* Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ ст. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2013. 368 с.
- ✓ *Шалагінов Б. Б.* Шлях Гете: Філософія, естетика, творчість. Харків: Ранок, 2003. 288 с.

Самостійна й індивідуальна роботи

Список творів для прочитання

Античність. Середньовіччя. Відродження

1. *Міфи* Давньої Греції.
2. *Гомер.* «Одіссея» (поема).
3. *Софокл.* «Едіп-цар» (трагедія).
4. *Вергілій.* «Енеїда» (поема).
5. *Данте Аліґ'єрі.* «Божественна комедія» (поема).
6. *Боккаччо Джованні.* «Декамерон» (новели).
7. *Рабле Франсуа.* «Гаргантюа та Пантаґрюель» (памфлет).
8. *Шекспір Вільям.* «Король Лір» (трагедія).

9. *Сервантес Мігель*. «Вигадливий гідальго Дон Кіхот Ламанчський» (роман).

**Бароко. Класицизм. Просвітництво.
Сентименталізм. Веймарська класика**

10. *Джон Мільтон, Джон Донн* (поезії).
11. *Гріммельсгаузен Ганс Якоб*. «Заповзятливий німецький Сімпліціссімус» (фрагменти роману).
12. *Мольєр*. «Мізантроп» (комедія).
13. *Свіфт Джонатан*. «Мандри Гуллівера» (роман).
14. *Вольтер*. «Кандід» (повість).
15. *Стерн Лоренс*. «Сентиментальна подорож» (роман).
16. *Руссо Жан-Жак*. «Жулі, або Нова Елоїза» (роман).
17. *Шиллер Фрідріх*. «Вільгельм Телль» (драма).
18. *Гете Йоганн Вольфганг*. «Фауст» (поема).

Перелік післялекційних завдань

№ 1

З'ясувати особливості взаємозв'язку людини і світу в епоху Античності, специфіку світовідчуття.

№ 2

Ознайомитися з хтонічними й героїчними міфами за «Легендами і міфами Стародавньої Греції» (по п'ять на кожен різновид) і виявити смислове навантаження цих міфів. Створити родовід богів і героїв із зазначенням смислового навантаження кожного з них.

№ 3

Охарактеризувати сюжет, композицію, ідейний зміст (тематика, проблематика, пафос), головного героя в «Одіссеї» Гомера (із цитуванням) в порівняльному аспекті; для порівняння обираємо екранізацію 1955 року Маріо Камеріні «Улісс. Пригоди Одіссея».

№ 4

Обрати по два твори кожного з трьох жанрів лірики ранньої класики (елегія, ямб, меліка) та проаналізувати домінантні компоненти їхньої змістоформи.

№ 5

Здійснити літературознавчі пошуки художніх травестій, пародій, стилізацій тощо комедійних творів Античності в літературах інших історико-літературних епох.

№ 6

Виявити поетикальні особливості (жанр, міфологічна основа, композиція, сюжет, герой, мова твору) поеми Вергілія «Енеїда» (із цитуванням).

№ 7

З'ясувати особливості взаємозв'язку людини і світу в епоху Середньовіччя, специфіку світовідчуття.

№ 8

Виявити ознаки лицарського роману в творі «Трістан і Ізольда» (ознаки проілюструвати цитатами з твору).

Форми самостійної роботи студента

Рекламний проект – творча робота, що передбачає створення реклами у будь-якій формі (відеоролик, серія авторських плакатів тощо), яка розкручуватиме літературний «бренд» – автора літературної доби, що вивчається (Античність, Середньовіччя, Відродження), або сам твір. Реклама має бути самостійно створеною і такою, аби стимулювала сучасного читача до прочитання. Обов'язкова умова – оприлюднення / захист / представлення рекламного проекту перед однокурсниками.

Інтермедіальний колаж – цей вид роботи передбачає пошук «мистецьких відповідників» (картин живопису, скульптур, музики, графіки, опери, театру, кіно, літературних творів будь-яких періодів) творам світової літератури від Античності до поч. ХІХ ст. (чи самих письменників). Слід пояснити, як інтерпретуються літературні теми, образи, персонажі, сюжети тощо іншими видами мистецтва; вибір «відповідників» має бути логічно обґрунтований (до творів одного автора; мистецькі інтерпретації одного плану – кіно, живопис, графіка, театр тощо); обсяг – не менше 15 відповідників із коментарями. Обов'язкова умова – оприлюднення / захист / представлення роботи перед однокурсниками.

Філологічний нотатник – письмова форма роботи, що передбачає аналіз за домінантою (змістові компоненти, елементи внутрішньої і зовнішньої форми, смисл) творів, які студент читає з курсу (із обов'язковим цитуванням для підтвердження міркувань).

Інсценізація – переробка літературного твору (прозового, поетичного) для постановки його на сцені або для радіовистави, що має на меті засобами драматургії передати художній зміст. Обирається будь-який твір із періоду Античність – ХVІІІ століття. Дозволяються стильові видозміни.

Перелік питань, що виносяться на іспит

1. Антична література: естетика й духовні цінності.

2. Основні риси античної літератури. Духовні цінності античної літератури.
3. Етапи розвитку античної літератури.
4. Давньогрецька міфологія. Міф як світоглядно-естетичний феномен.
5. Історія епосу Гомера. Поетика епосу Гомера. Стиль гомерівського епосу.
6. Особливості давньогрецької лірики. Жанри давньогрецької лірики: елегія, ямб, меліка.
7. Афінська трагедія (загальний огляд).
8. Есхіл. Естетика драми Есхіла.
9. Особливості трагедії Софокла.
10. Трагедія Евріпіда.
11. Давня аттична комедія. Комедії Арістофана.
12. Греко-римський еллінізм. Культурно-історичні передумови.
13. Греко-римський еллінізм. Особливості поетики. Жанри.
14. Література доби Августа.
15. Публій Вергілій Марон. «Енеїда».
16. Література пізньої Античності та початку Середніх Віків.
17. Жанр сатурничного роману (Петроній, Апулей).
18. Аврелій Августин.
19. Література раннього Середньовіччя (загальна характеристика).
20. Література Ірландії в епоху Середньовіччя.
21. Література Ісландії в епоху Середньовіччя.
22. Література високого Середньовіччя (загальна характеристика).
23. Західноєвропейські поеми: «Пісня про Роланда», «Пісня про мого Сіда», «Пісня про нібелунгів».
24. Куртуазна література в епоху Середньовіччя.
25. Доба Данте. Життя і творчість.
26. «Божественна комедія» Аліг'єрі Данте.
27. Відродження як історико-літературне явище.
28. Франческо Петрарка.
29. Джованні Боккаччо. Життя і творчість. «Декамерон».
30. Література середньовічного міста.
31. Загальна характеристика Ренесансу у Франції.
32. Франсуа Рабле. Памфлет «Гаргантюа та Пантагрюель».
33. Відродження в Німеччині та Нідерландах.
34. Еразм Роттердамський. Сатира «Похвала глупоті».
35. Відродження в Англії (загальна характеристика).
36. Вільям Шекспір як епоха. Шекспірівське питання.
37. Естетика драми Шекспіра.

38. Відродження в Іспанії та Португалії (загальна характеристика). Мігель Сервантес. Роман «Вигадливий гідальго Дон Кіхот Ламанчський».
39. Бароко в західноєвропейській літературі: естетика і поетика.
40. Духовно-естетичний пафос бароко.
41. Барокова лірика й ліро-епос.
42. Лірика Джона Мільтона і Джона Донна.
43. Барокова драма. Педро Кальдерон «Життя – це сон».
44. Риси барокового роману. Ганс Якоб Гріммельсгаузен. Роман «Заповзятливий німецький Сімпліціссімус».
45. Класицизм як естетико-стильове явище. Загальні принципи, жанри.
46. Драматургічна концепція П'єра Корнеля.
47. Драматургічна концепція Жана Расіна.
48. Концептологія творчості Мольєра.
49. «Мізантроп» Мольєра: специфіка класицистичної комедії.
50. Література просвітницького раціоналізму в Англії (загальна характеристика).
51. Даніель Дефо. Життя і творчість.
52. «Мандри Гуллівера» Джонатана Свіфта.
53. Література просвітницького раціоналізму у Франції (Монтеск'є, Дідро, Бомарше).
54. Доробок Вольтера в контексті просвітницького раціоналізму.
55. Естетика і поетика сентименталізму.
56. Лоренс Стерн. Життя і творчість.
57. Прозаїки і поети англійського сентименталізму (Семюел Річардсон, Генрі Філдінг, Лоренс Стерн та ін.).
58. Сентименталізм у Франції (Жан-Жак Руссо, Маркіз де Сад).
59. «Веймарська класика»: передумови появи, поетика.
60. Фрідріх Шиллер. Життя і творчість.
61. Гете як текст: сторінки життя і творчості
62. «Фауст» Гете: історія створення, жанр, композиція, образи, смисл твору.
63. Література 17 – 18 століття в інтерпретації іншими видами мистецтв.
64. Українські перекладачі світової літератури.

ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ (XIX СТОЛІТТЯ: РОМАНТИЗМ)

Змістові модулі

Модуль 1. Естетика романтизму. Наслідки романтичної революції

Тема 1. Романтизм як літературний напрям і художня система. Джерела явища. Основні риси романтизму. Філософське підґрунтя напрямку. Естетика. Етапи розвитку. *Тема 2. Жанрово-стильові наслідки романтизму.* Модифікації жанрової системи. «Нова сакральність» пост-романтичної літератури. «Індивідуально-творча авторська свідомість» (С. Аверінцев).

Модуль 2. Національні версії західного романтизму

Тема 3. Німецький романтизм. Єнський гурток романтиків. Фольклорна течія романтизму (А. фон Арнім, Я. та В. Грімми) Е. Т. А. Гофман. Г. Гайне. Г. фон Клейст. *Тема 4. Англійський романтизм.* Дж. Г. Байрон. П. Б. Шеллі. С. Т. Колрідж. В. Блейк. Історичний роман національного відродження: В. Скотт. *Тема 5. Французький романтизм.* Школа Ж. де Сталь і школа Ф. Р. де Шатобріана. Особливості творчості В. Гюго. Феміністичний дискурс Жорж Санд. *Тема 6. Американський романтизм.* Специфіка літератури США XIX ст. Р. В. Емерсон. В. Ірвінг. Ф. Купер. Н. Готорн. Г. Мелвілл. Заснування детективу: Е. А. По.

Модуль 3. Романтизм у слов'янських літературах

Тема 7. Чеський романтизм. Я. Коллар, Ф. Л. Челаковський, К. Г. Маха. *Балканський романтизм.* Діяльність В. Караджича, творчість П. Неґоша, Б. Радичевича. *Тема 8. Польський романтизм.* Творчість «української школи» в польській літературі. Спадщина А. Міцкевича.

Література до курсу

1. Давиденко Г.Й., Чайка О.М. Історія зарубіжної літератури XIX – поч. XX ст. К.: ЦУЛ, 2007. 400 с.
2. Анненкова О.С. Зарубіжна література XIX ст.: європейська реалістична проза 1830-1880 рр. К.: Знання України, 2006. 438 с.
3. Проскурнин Б.М., Яшенькіна Р.Ф. История зарубежной литературы XIX в.: Западноевропейская реалистическая проза. М.: Флинта, 2006. 416 с.
4. Храповицкая Г.Н. Реализм в зарубежной литературе (Франция, Англия, Германия, Норвегия, США). М.: Академия, 2006. 288 с.
5. История западноевропейской литературы. XIX век: Франция, Италия, Испания, Бельгия. М.: Высшая школа, 2003. 357 с.
6. Зарубежная литература XIX века. М.: Флинта: Наука, 2002. 464 с.

7. Берковский Н.Я. Лекции и статьи по зарубежной литературе. СПб.: Азбука-классика, 2002. 480 с.
8. Мишина Л.А. Психологизм во французской литературе XIX в. Чебоксары: Чувашский университет, 2005. 44 с.
9. Літературознавчий словник-довідник. К.: «Академія», 1997. 752 с.
10. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці: Золоті литаври, 2001. 636 с.
11. Галич О.А., Назарець В.М., Васильєв Є.М. Теорія літератури. К.: Либідь, 2001. 488 с.
12. Кравченко Я.П. Історія зарубіжної літератури XIX ст. (друга половина): Методичні рекомендації з курсу. Запоріжжя: ЗНУ, 2009. 43 с.

Плани і завдання до практичних занять

№ 1

Вхідний контроль із попереднього курсу (орієнтовні питання)

1. Антична література: поетика й духовні цінності.
2. Поетика «Іліади» Гомера.
3. Естетика драматургії Шекспіра (за одним твором на вибір).
4. «Мізантроп» Мольєра: специфіка класицистичної комедії.
5. Література раннього Середньовіччя (загальна характеристика).
6. «Божественна комедія» Аліг'єрі Данте.

№ 2

*Філістери vs. Ентузіасти: «Крихітка Цахес на прізвисько Циннобер»
Е. Т. А. Гофмана*

1. Особливості гофманівського романтизму.
2. Добрі сили (фея Рожабельверде (Рожа-Гожа), лікар Проспер Альпанос) і їхня роль у казці.
3. Світ філістерів (Фабіан, Кандіда, Мош Терпін, князь, барони).
4. Образ князя Пафнутія. «Реформа» князівства як сатира.
5. Протиставлення творчої людини і бездуховного філістера (Бальтазар і Цахес).
6. Антипросвітницькі мотиви у творі. Сатирико-метафоричний зміст казки.

Завдання для самопідготовки:

1. Повторіть особливості просвітительської системи цінностей.
2. Виконайте словникову роботу за твором: альраун, компендіум, пумпернікель, референдарій, філістер.

Література

- ✓ Берковский Н. Я. Романтизм в Германии. Ленинград : Худож. лит., 1973. 568 с.
- ✓ Куліченко А. К., Хабарова О. О. Специфіка романтичного гротеску в творах Е. Т. А. Гофмана «Малюк Цахес» та «Золотий горнець» [Електронна публікація] Науковий огляд. 2014. Т. 3. № 2. Режим доступу : <http://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/147/211>
- ✓ Середюк Т. Комічне в казці Е.Т.А.Гофмана «Крихітка Цахес». *Зарубіжна література*. 2001. № 40.

№ 3

Рими бунту. Лірика західного романтизму

1. Бунт проти нового суспільства у ліриці «лейкістів» (В. Вордсворт, С. Т. Колрідж, Р. Сауті).
2. Міфологізм В. Блейка.
3. Нова інтимність Г. Гайне.
4. Філософська лірика Р. В. Емерсона.

Завдання для самопідготовки:

1. Прочитати по дві поезії кожного автора. Проаналізувати риси романтизму у творі.
2. Дібрати ілюстрацію до прочитаного твору, пояснити асоціації.

Література

- ✓ Батай Ж. Блейк. Теория литературы. Литература и зло. Минск : Современный литератор, 2000. С. 198–227.
- ✓ Канова Г. О. Феноменология романтичного еросу (на матеріалі творчості лейкістів та харківської школи романтиків): автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.05; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. К., 2008. 19 с.
- ✓ Колосюк І. А. Іронія в поезії Генріха. *Русская литература*. Исследования: Сб. науч. тр. 2009. Вып. XIII. Режим доступу до публікації : <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/handle/123456789/31033>
- ✓ Ніколенко К. С. Генріх Гейне відомий і невідомий : монографія. К. : Радуга, 2014. 104 с.
- ✓ Шалагінов Б. Розвиваючи творчу уяву читача: Монографічний аналіз вірша Генріха Гейне «Лорелей». *Іноземні мови в навчальних закладах : Науково-методичний журнал*. 2004. № 1. С. 109–112.

- ✓ Kumar T. Jeevan. Ralph Waldo Emerson's Poetry – an Analysis. *LangLit : An International Peer-Reviewed Open Access Journal*. 2015. Vol.2. Issue 1. Pp. 768–773. Режим доступу : https://www.researchgate.net/publication/282973397_Ralph_Waldo_Emerson's_Poetry_-_An_Analysis

№ 4

Пробудження людського:

«Собор Паризької Богоматері» В. Гюго

1. Історія написання та видання роману. Місце твору у спадщині В. Гюго.
2. Композиційна роль образу Собору. Антитеза як основний прийом побудови твору.
3. Боротьба добра і зла в романі: грані проблематики.
4. Образ Квазімодо. Історія його взаємин з Есмеральдою.
5. Багатогранність теми кохання.
6. Своєрідність антитези «низьке – високе» (образ Клода Фролло).
7. Збірний образ народу у творі.

Завдання для самопідготовки:

1. Поясніть, чому автор сконцентрував всі дії і всіх персонажів навколо Собору Паризької Богоматері. Намалюйте схему, яка відображає зв'язок героїв з образом Собору.
2. Виконайте словникову роботу: гротеск, контраст, гіпербола, історичний роман.

Література

- ✓ Гопало Л. «Собор Паризької Богоматері» – романтична палітра людських почуттів. *Зарубіжна література*. 2004. № 47. С. 5–7.
- ✓ Паламарчук Л. Образ Собору. *Зарубіжна література*. 2004. № 47. С. 4.
- ✓ Саржевський С. В. Собор... без Бога (Що засвідчує компаративний аналіз творів В.Гюго, О.Гончара, І.Багряного). *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 1999. № 12. С. 25–27.

№ 5

Екзотика й романтика гетьмана Мазепи:

Поема «Мазепа» Дж. Г. Байрона

1. Історія написання та джерела сюжету. Історична основа vs. романтичний міф поеми.
2. Оповідна манера твору. Особливості композиції, тема, ідея, проблематика.
3. Риси романтичного героя в образі Мазепи.
4. Історія кохання та помсти. Мазепа і Тереза.
5. Образ Мазепи у світовій літературі.

Завдання для самопідготовки:

1. Випишіть описи українських краєвидів з поеми; проілюструйте думку критиків щодо екзотичності України для британського автора.
2. Порівняйте зображений образ Мазепи з історичним прототипом, визначте спільне й відмінне.

Література

- ✓ Братко В. Поема Байрона «Мазепа»: її історична основа та романтичний міф. *Всесвітня література та культура*. 2008. №1. С.19–23.
- ✓ Братко В. «Українська» тема. Дж. Г. Байрона «Мазепа», її історична основа та романтичний міф. Риси романтичного героя в образі Мазепи. *Зарубіжна література*. 2007. №8. С.19–23.
- ✓ Ганич М. Образ Мазепи в однойменній поемі Дж. Байрона. Конспект двох уроків із застосуванням прийомів персоналізованого сприйняття художнього твору. *Всесвітня література*. 2009. №12. С.25–29.
- ✓ Наливайко Д. Поема «Мазепа» в контексті творчості Байрона і європейського романтизму. *Всесвітня література та культура*. 2006. №6. С.14–21.
- ✓ Сутула О. Система уроків з вивчення творчості Байрона. Поема «Мазепа». Історична основа та романтичний міф. *Зарубіжна література*. 2009. №12. С.7–9.

№ 6

Доба й особистість:

«Айвенго» Вальтера Скотта

1. Історичний контекст, джерела та історична основа роману.
2. Новаторські образи представників соціальних низів: Вамба, Гурт, Робін Гуд.
3. Романтизований образ «потаємного» монарха: король Ричард.
4. Воскресіння ідеалізації лицарства в образі Айвенго.
5. Жіночі образи в романі. Релігійні та соціальні обмеження жінки.

Завдання для самопідготовки:

1. Порівняти текстові та екранізовані образи (екранізація обирається на власний розсуд). Визначити акценти, підготувати ілюстрації, знайти збіги та невідповідності з літературним джерелом.
2. Актуалізувати історичні факти протистояння англосаксів та норманів.
3. Виконати словникову роботу: сюзерен, васал, герольд, йомен

Література

- ✓ Беркун О. Вальтер Скотт і роман «Айвенго». *Зарубіжна література*. –2003. № 35. С. 13–14.
- ✓ Масаев М. В. Жанрово-стилистические особенности исторического романа (на примере романа Вальтера Скотта «Айвенго»). *Культура народов Причерноморья*. 2006. № 79. С. 125–134.
- ✓ Пожар Т. Історична тема в художній прозі. Вальтер Скотт «Айвенго». *Зарубіжна література*. 2004. № 38. С. 16–21.

№ 7

Абсурд та одержимість у відкритому морі:

«Мобі Дік, або Білий Кит» Г. Мелвілла

1. Невизнаний сучасниками: шлях до слави творів Г. Мелвілла.
2. Розкриття образу капітана Ахава через контрасти: Ахав і Старбек, Ахав і Ізмаїл.
3. Образи членів команди «Пекода».
4. Символізм роману.
5. Інтертекстуальні зв'язки роману: антична міфологія, драматургія В. Шекспіра, Біблія, творчість Е. А. По.

Завдання для самопідготовки:

1. Порівняйте роман з його екранізацією (на власний вибір). Чи змінився сюжет твору? Які символи літературного джерела стали більш помітними саме у фільмі?
2. Виберіть з роману характеристики Білого Кита.

Література

- ✓ Зверев А. М. Герман Мелвилл. *История литературы США. Литература середины XIX в.: Поздний романтизм*. Т. 3. М., 2000. С. 114–171
- ✓ Калініченко М. Герман Мелвілл – митець без біографії. *Біографія як текст: матеріали XI Міжнародної поетикологічної*

конференції (16-17 жовтня 2014 р.). Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2014. С. 34

- ✓ Калініченко М. Часопросторові виміри роману “Мобі Дік” Г. Мелвілла і масової сенсаційної літератури доби американського ренесансу / Михайло Калініченко. *Іноземна філологія. Український науковий збірник*. Вип. 126. Частина 1, 2014. С. 132–138.

№ 8

«Пан Тадеуш, або Останній наїзд на Литві. Шляхетська історія 1811-1812 років у дванадцяти книгах, писана віршами» А. Міцкевича

1. Художня специфіка польського романтизму. Зв'язок А. Міцкевича з Україною.
2. Історія написання та джерела поеми «Пан Тадеуш, або останній наїзд на Литві».
3. Проблематика поеми. Сюжетно-композиційні особливості твору.
4. Фольклорно-етнографічні елементи у творі.
5. Образ ксьондза Робака (Яцека Сопліци): романтична винятковість, психологічна багатоплановість.

Завдання для самопідготовки:

1. Випишіть з історико-літературних джерел, які твори і в чому саме вплинули на А. Міцкевича під час написання поеми.
2. Випишіть цитати з твору, які характеризують його як романтичний зразок.

Література

- ✓ Астаф'єв О. Шлях до Адама Міцкевича. К. : Школа, 2005. С. 3–14.
- ✓ Стріха М. Наш Міцкевич [Електронна публікація]. Режим доступу:
http://www.anvsu.org.ua/index.files/Articles/Strikha_Mickiewicz.htm#_ftn1
- ✓ Франко І. Поет зради [Електронна публікація]. Режим доступу:
<http://myslenedrevo.com.ua/studies/franko/mosaic/28.html>

Самостійна й індивідуальна роботи

Список творів для прочитання

Модуль 1

19. *Гюго Віктор*. Передмова до драми «Кромвель».
20. *Шеллі Персі Біші*. Захист поезії.

Модуль 2

1. *Гюго Віктор*. Собор Паризької Богоматері.
2. *Гофман Ернст Теодор Амадей*. Крихітка Цахес на прізвисько Циннобер. Еліксири Сатани.
3. *Гайне Генріх*. Книга пісень.
4. *Фон Клейст Генріх*. Міхаель Кольхаас.
5. *Байрон Джордж Гордон*. Паломництво Чайльда Гарольда. Корсар. Мазепа.
6. *Шеллі Персі Біші*. Звільнений Прометей.
7. *Колрідж Семюел Тейлор*. Сказання про Старого Мореплавця.
8. *Блейк Вільям*. Шлюб Раю і Пекла.
9. *Скотт Вальтер*. Айвенго.
10. *Ірвінг Вашингтон*. Ріп ван Вінкль. Легенда про Сонну Лощину.
11. *Купер Фенімор*. Звіробій.
12. *Готорн Натаніель*. Золото Царя Мідаса.
13. *Мелвілл Герман*. Мобі Дік, або Білий Кит.
14. *По Едгар Аллан*. Убивство на вулиці Морг. Провалля і маятник. Падіння дому Ашерів.

Модуль 3

15. *Коллар Ян*. Донька Слави.
16. *Маха Карел Гінек*. Травень.
17. *Словацький Юліуш*. Срібний сон Саломеї. Беншовський.
18. *Міцкевич Адам*. Дзяди. Пан Тадеуш, або Останній наїзд на Литві: Шляхетська історія 1811-1812 років у дванадцяти книгах, писана віршами.
19. *Негош Петар*. Гірський вінець.
20. *Радичевич Бранко*. Могила гайдука.

Перелік післялекційних завдань

№ 1

Скласти порівняльну таблицю ознак літературних напрямів:

Класицизм	Сентименталізм	Романтизм
-----------	----------------	-----------

У таблиці відбити оприявлення в межах кожного напрямку таких ознак: жанрова система, герой, суспільство, чільна проблематика, увага до естетичних категорій.

№ 2

За підручниками з історії літератури поглибити знання про роль фольклору у становленні німецького романтизму. Сформулювати 7-8 тез із теми на доповнення лекції.

№ 3

Доповнити лекцію характеристикою ліричних героїв англійської романтичної поезії (лейкісти, В. Блейк, Дж. Г. Байрон).

№ 4

Підготуйте історичну довідку про Наполеона I Бонапарта у романтичному стилі (2-3 сторінки).

№ 5

Прочитайте «Золото Царя Мідаса» Н. Готорна. Які риси американського романтизму ілюструє ця казка? Відповідь оформіть у вигляді 5-6 тез.

№ 6

Доповніть лекційний матеріал власними роздумами щодо природи жаху у творчості Е. А. По, покликаючись на прочитану новелу.

№ 7

Випишіть із творів П. Негоша, Б. Радичевича, К. Г. Махи, Я. Коллара приклади реалізації національно-визвольних мотивів.

№ 8

Підготуйте медіапроект (уявна веб-сторінка, коротка презентація, набір ілюстрацій із коментарями) про одного представника «української школи» в польській поезії.

Форми самостійної роботи студента

Читацький щоденник – стислий письмовий виклад змісту прочитаних художніх творів курсу з елементами літературознавчого аналізу, повинен містити вибіркові цитати.

Доповнена лекція – творчо-пошукова робота, що передбачає самостійну конкретизацію лекційного матеріалу на живих прикладах, розширює зміст лекції власним аналізом прочитаних творів під визначеним кутом зору.

Творча стилізація – створення самостійного продукту, що передбачає заглиблення в стиль епохи (або навпаки – сучасного явища) з метою виявити несподіваний погляд на прочитані твори або історичні факти.

Інтермедіальний аналіз – виявлення сутнісних рис художнього твору на стику з іншими видами мистецтв (екранізація, асоціації з живописом тощо).

Перелік питань, що виносяться на іспит

1. Романтизм як літературний напрям і художня система.
2. Джерела та основні риси романтизму. Філософське підґрунтя напрямку.
3. Естетика та основні етапи розвитку романтизму.

4. Модифікації жанрової системи літератури як наслідок романтичних перетворень. «Індивідуально-творча авторська свідомість» (С. Аверінцев).
5. Маніфести європейських романтиків (В. Гюго, П. Б. Шеллі та інші).
6. Німецький романтизм: основні етапи, знакові постаті, національна своєрідність.
7. Діяльність єнського гуртка романтиків.
8. Фольклорна течія німецького романтизму (А. фон Арнім, Я. та В. Грімми).
9. Творчість Г. Гайне: загальний огляд. Основні мотиви лірики.
10. Творчість Г. фон Клейста.
11. Е. Т. А. Гофман. Риси пізнього романтизму у творчості. Готика.
12. Роман «Еліксири Сатани» Е. Т. А. Гофмана.
13. Англійський романтизм: стадії розвитку, тематика, особливості екзотизму.
14. Творчість Дж. Г. Байрона: загальний огляд.
15. Романтичний герой в поемі «Паломництво Чайльда Гарольда» Дж. Г. Байрона
16. Екзотична тематика у творчості Дж. Г. Байрона: поема «Мазепа».
17. Творчість П. Б. Шеллі.
18. С. Т. Колрідж як представник «Озерної школи». «Сказання про Старого Мореплавця».
19. Міфологізм поезії В. Блейка.
20. Історичний роман національного відродження: творчість В. Скотта.
21. Роман «Айвенго» В. Скотта: новаторство у розбудові історичного сюжету. Соціальні, національні та релігійні конфлікти в романі.
22. Специфіка французького романтизму. Школа Ж. де Сталь і школа Ф. Р. де Шатобріана.
23. Особливості творчості В. Гюго: загальний огляд.
24. Художня своєрідність роману «Собор Паризької Богоматері» В. Гюго.
25. Феміністичний дискурс Жорж Санд.
26. Американський романтизм. Специфіка літератури США XIX ст.
27. Лірика та філософія Р. В. Емерсона.
28. В. Ірвінг: осмислення фольклорних легенд.
29. Романтика фронтиру в романах Ф. Купера.
30. Філософські мотиви у творчості Н. Готорна.
31. «Мобі Дік, або Білий Кит» Г. Мелвілла.
32. Творчість Е. А. По. Естетика жаху в новелах.
33. Детективні новели Е. А. По.
34. Романтизм у слов'янських літературах: загальний огляд.
35. Чеський романтизм і балканський романтизм: загальний огляд, спільні тенденції.

- 36.Творчість Я. Коллара. Поема «Донька Слави».
- 37.Творчість К. Г. Махи.
- 38.Діяльність В. Караджича в контексті слов'янського романтизму.
- 39.Творчість П. Негоша: поема «Гірський вінець».
- 40.Творчість Б. Радичевича.
- 41.Польський романтизм: загальний огляд.
- 42.Творчість «української школи» в польській літературі.
- 43.Поетична діяльність Ю. Словацького.
- 44.Спадщина А. Міцкевича.
- 45.Поеми А. Міцкевича «Дзяди» і «Пан Тадеуш»: особливості польського національного епосу.

ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ (XIX СТОЛІТТЯ: РЕАЛІЗМ. МЕЖА XIX–XX СТОЛІТТЯ)

Змістові модулі

Модуль 1. Західноєвропейська література XIX століття. Реалізм.

Тема 1. Реалізм як творчий метод і літературний напрям. Критичний реалізм у Франції: Стендаль і Меріме. Реалістичний характер (тип). Соціальний роман і його класичні форми. Перші реалістичні маніфести. Естетика прози Стендаля і Меріме. *Тема 2. Творчість Бальзака.* Передмова до «Людської комедії» як естетичний маніфест реалізму. Герої-«кочівники». «Принцип грошей» як причина людських трагедій. Історія молодого людини в романах «Батько Горіо» та «Втрачені ілюзії». *Тема 3. Творчість Флобера.* Антибуржуазність творчості. Доцентровість роману «Пані Боварі». Роман «Виховання почуттів». Деромантизація героя. *Тема 4. Англійська література доби реалізму. Творчість Діккенса і Теккерея.* Соціально-критичний пафос романістики. «Різдвяна» філософія Діккенса. Гуманізм Діккенса. Естетичні погляди Теккерея. Реалістична діалектика і романтичні імплікації у творчості Шарлотти Бронте. *Тема 5. Німецька література доби реалізму. Творчість Гайне.* Реалістичні тенденції в драматургії Бюхнера і Геббеля, новелістиці Шторма, поезії Гайне. Ліричний герой у «Книзі пісень». Сатира в «Сучасних віршах».

Модуль 2. Західноєвропейська література межі XIX – XX століть.

Тема 1. Французька література межі століть. Позитивізм і натуралізм. Брати Гонкури. Позитивістська концепція Еміля Золя. Пантеїзм та імпресіонізм Мопассана. Песимізм та ідеалізм поезії Поля Верлена. Теорія символізму і творчість А. Рембо. «Темна» та асоціальна поезія Малларме. Роман ідей Анатоля Франса. Модерністська психологічна проза Пруста. Неоромантичний ідеал Ромена Роллана. *Тема 2. Бельгійська література межі століть.* Творчість Шарля Костера. Натюрізм К. Лемоньє. Символізм Метерлінка. Конкретизація поетичного бачення у творчості Вергарна. *Тема 3. Скандинавська та німецька література межі століть.* Соціально-психологічна драматургія Г. Ібсена. Символізм і неоромантизм у творчості К. Гамсуна. Натуралізм і декадентство у романах Стріндберга. Натуралізм Шторма, Фонтане, імпресіонізм і символізм Гофманстала, неоромантизм Гавптмана, тема бюргерства у Т. Манна.

Література до курсу

1. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX століття: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 400 с.

2. Зарубежная литература второго тысячелетия. М., 2001.
3. Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. У 2 т. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2005. 2006 с.
4. Карельский А.В. Немецкий Орфей. М., 2007.
5. Павличко, Соломія. Зарубіжна література: Дослідж. та критич. статті. К. Вид-во: Соломії Павличко «Основи», 2001. 559 с.
6. Ніколенко О.М. Від Флобера до Аполлінера. Французька література другої пол. ХІХ-поч. ХХ ст.К.: КГОВЦ “Полікультурний світ”, 2005. С.9-37
7. Дитькова С.Ю. «Счастье – обман, поиски которого причиняют все житейские бедствия...». Проблемное изучение романа Г.Флобера «Госпожа Бовари» в 10 классе. *Всесвіт.літ. та культ. в навч. закладах України*. 2000. № 6. С.29-33.
8. Крячек Н.Ю. Вивчати не зовнішню канву змісту твору, а його художню романність. Естетико-стильовий аналіз роману Г.Флобера «Пані Боварі». *Всесвіт.літ. в сер.навч.закл. України*. 2001. № 6. С.35- 39.
9. Тихомиров В.Н. Тургеневская женщина и проблемы эмансипации. *Зар.літ.в навч.закл.* 2004. № 3. С.11-13.
10. Назарець В.М. Диваки у Жуля Верна. *До вивчення романів «Діти капітана Гранта» і «П'ятнадцятирічний капітан»*. 2000. № 6. С. 33-38.
11. Сорокіна Є.А. Стендаль «Червоне і чорне»: матеріали до варіативного вивчення. Реалістичний роман у біографічних та літературних вимірах Сорокіна Є.А. *Всесвіт.літ. в серед. навч.закл.України*. 2000. № 9. С.36-45.
12. Гурдуз А.І. Міфопоетична парадигма в романі Томаса Гарді «Тесс із роду д'Ербервіллів»: контури біблійних моделей. *Зарубіжна література в школах України*. 2005. № 8. С. 10-14.
13. Анненкова О.С. Зарубіжна література ХІХ століття: європейська реалістична проза 1830-1880-х років.К.: Знання України, 2006. 438 с.

Плани і завдання до практичних занять

№ 1

Роман Стендаля «Червоне і чорне»

1. Історія молодого людини в соціально-психологічному романі Стендаля «Червоне і чорне».
2. Історія створення роману.
3. Основні риси характеру Жульєна Сореля.
4. Зображення суспільства Реставрації.

5. Соціальний сенс трагедії героя.
6. Особливості жанру, романної структури

Література

- ✓ Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 400 с.
- ✓ Зарубежная литература второго тысячелетия. М., 2001.
- ✓ Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. У 2 т. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2005. 2006 с.
- ✓ Сорокіна Є.А. Стендаль «Червоне і чорне»: матеріали до варіативного вивчення. Реалістичний роман у біографічних та літературних вимірах Сорокіна Є.А. *Всесвіт.літ. в серед. навч.закл.України.* 2000. № 9. С.36-45.

Завдання: виявити особливості елементів внутрішньої і зовнішньої форми роману «Червоне і чорне» (зазначені в питаннях), навести приклади.

Форма заняття: колоквіум, дискусія на тему: «Наполеон і нова європейська культура».

№ 2

Повість Бальзака «Гобсек»

1. Місце повісті в «Людській комедії».
2. Особливості композиції.
3. Портрет героя.
4. Еволюція образу Гобсека.
5. Персонажі другого плану і їхній зв'язок з образом головного героя

Література

- ✓ Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 400 с.
- ✓ Зарубежная литература второго тысячелетия. М., 2001.
- ✓ Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. У 2 т. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2005. 2006 с.

Завдання: виявити особливості елементів внутрішньої і зовнішньої форми «Гобсека» (зазначені в питаннях), навести приклади.

Форма заняття: колоквіум, написання мінітвору-роздуму на тему «Гроші як трансцендентне зло в європейській культурі».

№ 3

Роман Чарлза Діккенса «Домбі і син»

1. Поняття естетичного та морального ідеалу.
2. Естетичний ідеал та його значення для морального виховання людини.
3. Морально-естетичний ідеал та його функція у творчості Діккенса.
4. Проблематика роману «Домбі і син» у світлі морально-естетичного ідеалу письменника.
5. Система образів у романі «Домбі і син». Образ Домбі.
7. Образи Флоренс і Поля Домбі: дитячі образи у творчості Діккенса.
8. Система авторських оцінок як прояв естетичних і етичних принципів Діккенса.
9. Роль різдвяного фіналу в поетиці діккенсівського роману.

Література

- ✓ Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX століття: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 400 с.
- ✓ Зарубежная литература второго тысячелетия. М., 2001
- ✓ Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. У 2 т. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2005. 2006 с.
- ✓ Smiley Jane. Charles Dickens. Viking, London, 2002.
- ✓ Slater Michael. Charles Dickens: A Life Defined by Writing. Yale University Press, New Haven, Conn. 2009.

Завдання: виявити особливості елементів внутрішньої і зовнішньої форми роману «Домбі і син» (зазначені в питаннях), навести приклади.

Форма заняття: колоквиум, обговорення екранізацій творів Діккенса («Олівер Твіст» Романа Поланскі, «Різдвяна історія» Роберта Земекіса)

№ 4

Поема Генріха Гайне «Німеччина. Зимова казка»

1. Політична спрямованість творчості Гайне.
2. Поема Гайне як «гумористичний шляховий епос» (визначення самого автора).
3. Час і простір у поемі.
4. Історичний образ Німеччини. Іронічне зображення знаменних для німців історичних епізодів: а) історія зведення Кельнського собору; б) битва в Тевтобурзькому лісі; в) завойовницькі походи Фрідріха Барбаросси; г) «нешодавня» боротьба з Францією за Рейн.
5. Символіка поеми.

6. Образ автора і тема мистецтва в поемі. Тема мистецтва та людини-творця.

7. Поетика фіналу поеми

Література

- ✓ Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 400 с.
- ✓ Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. У 2 т. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2005. 2006 с.
- ✓ *Наливайко Д.* «Книга пісень». *Всесвітня література*. 2001. № 2. С. 29 –30.

Завдання: виявити особливості елементів внутрішньої і зовнішньої форми поеми «Німеччина. Зимова казка» (зазначені в питаннях), навести приклади.

Форма заняття: колоквиум. Дискусія: «Чи має рацію Гайне, іронізуючи над національною міфологією?».

№ 5

Збірка віршів Волта Вітмена «Листя трави»

1. Естетичні погляди Волта Вітмена.
2. Волт Вітмен і трансценденталісти.
3. Вітмен – поет-філософ.
4. Проблематика збірки віршів «Листя трави».
5. Композиція збірки віршів.
6. Ліричний герой збірки віршів.
7. Аболяціоністська тема в збірці віршів.
8. Символіка збірки віршів.
9. Традиції і новаторство поезії Волта Вітмена.

Література

- ✓ Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 400 с.
- ✓ *Зарубежная литература второго тысячелетия*. М., 2001.
- ✓ Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. У 2 т. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2005. 2006 с.
- ✓ Герасимчук Л. *Американський бард в Україні*. – Київ, 2009.

Завдання: проаналізувати поетичні твори Вітмена, зупинитися на їхній жанровому своєрідності та образі автора.

Форма заняття: колоквиум, самостійне ознайомлення з особливостями американської літератури другої половини ХХ століття.

№ 6

Творчість Гі де Мопассана. Роман «Любий друг».

1. Критика буржуазного суспільства в соціальних новелах Мопассана.
2. Новели про війну. Позитивістські та реалістичні тенденції в показі поведінки людини в екстремальній ситуації.
3. Антигерой роману «Любий друг» – Жорж Дюруа як «герой» III Імперії.

Література

- ✓ Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX століття: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 400 с.
- ✓ Зарубежная литература второго тысячелетия. М., 2001.
- ✓ Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. У 2 т. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2005. 2006 с.

Завдання: виявити особливості твору (зазначені в питаннях), навести приклади.

Форма заняття: колоквиум, доповідь на тему: «Причини та специфіка «мопассанізму» Валер'яна Падмогильного».

№ 7

Творчість Джексона Лондона. «Морський вовк». «Мартін Іден».

1. «Північні оповідання» - романтичний епос американської Півночі. Неоромантизм і впливи Г. Спенсера.
2. Теорія сильної особистості у творчості Д. Лондона (впливи Ніцше й Спенсера). Неоромантизм і позитивізм у романі Д. Лондона «Морський вовк».
3. Проблема вибору митця і його загибель у буржуазному суспільстві. «Боротьба ідей» в романі «Мартін Іден».

Література

- ✓ Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX століття: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 400 с.
- ✓ Зарубежная литература второго тысячелетия. М., 2001.
- ✓ Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. У 2 т. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2005. 2006 с.

Завдання: 1) з'ясувати специфіку американського літературного процесу межі століть і місця в ньому Джека Лондона; 2) визначити особливості роману (зазначені в питаннях), навести приклади.

Форма заняття: колоквіум, обговорення особливостей радянської екранізації (реж. І. Апасян).

№ 8

Еволюція драми у творчості Г. Ібсена і Б. Шоу.

1. Традиції реалістичної соціально-психологічної драми і риси драми ідей в художній концепції Г. Ібсена.
2. Сутність конфлікту в п'єсі Г. Ібсена «Ляльковий дім».
3. Жанр інтелектуальної драми у творчості Б. Шоу та Г. Ібсена.
4. Зміст дискусій у драмі «Будинок, де розбиваються серця».

Література

- ✓ Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX століття: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 400 с.
- ✓ Зарубежная литература второго тысячелетия. М., 2001.
- ✓ Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. У 2 т. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2005. 2006 с.

Завдання: 1) ознайомитися із життям і творчістю авторів; 2) виявити особливості творів (зазначені в питаннях), навести приклади.

Форма заняття: колоквіум.

Самостійна й індивідуальна роботи

Список творів для прочитання

1. Бальзак О. «Батько Горіо», «Гобсек», «Шагренева шкіра», «Тридцятирічна жінка», «Втрачені ілюзії».
2. Бічер-Стоу Г. «Хатина дядька Тома».
3. Бодлер Ш. «Квіти зла».
4. Бронте Ш. «Джейн Ейр».
5. Бюхнер Г. «Смерть Дантона».
6. Вайлд О. «Портрет Доріана Грея».
7. Вергарн Е. Поезії.
8. Верлен П. «Романси без слів».
9. Гамсун К. «Голод», «Пан».
10. Гарді Т. «Тесс з роду д'Ербервіллів»
11. Геббель Ф. «Нібелунги».
12. Гайне Г. «Німеччина. Зимова казка». «Книга пісень». «Сучасні вірші».

13. *Гавтман Г.* «Ткачі», «Затонулий дзвін».
14. *Гі де Мопассан* «Пампушка», «Життя», «Любий друг», «Мадемуазель Фі-Фі», «Симонів батько», «Могильниця».
15. *Джеск Лондон.* «Північні оповідання», «Морський вовк», «Мартін Іден».
16. *Діккенс Ч.* «Домбі і син». «Різдвяна пісня у прозі». «Пригоди Олівера Твіста», «Великі сподівання».
17. *Золя Е.* «Жерміналь», «Череве Парижа», «Пастка», «Жіноче щастя».
18. *Ібсен Г.* «Ляльковий дім».
19. *Кіплінг Р.* «Якщо...», «Тягар білої людини», «Епітафії війни», «Книги джунглів».
20. *Костер Ш.* «Легенда про Уленшпігеля».
21. *Малларме С.* Вірші.
22. *Манн Т.* «Смерть у Венеції».
23. *Меріме П.* «Кармен», «Таманго», «Хроніка царювання Карла IX».
24. *Метерлінк М.* «Синій птах».
25. *Пруст М.* «Германтська сторона»
26. *Рембо А.* Поезії. «П'яний корабель».
27. *Стендаль.* «Червоне і чорне», «Ваніна Ваніні», «Арманс».
28. *Стріндберг А.* «Червона кімната».
29. *Теккерей В.* «Ярмарок суєти».
30. *Вітмен В.* «Листя трави».
31. *Флобер Г.* «Пані Боварі», «Виховання почуттів».
32. *Франс А.* «Пінгвінський острів», «Боги жадають».
33. *Шоу Б.* «Будинок, де розбиваються серця», «Пігмаліон».
34. *Шторм Т.* «Вершник на білому коні».

Перелік післялекційних завдань

№ 1

Створити експрес-таблицю відмінностей в естетиках романтизму та реалізму.

№ 2

У 8 – 10 тезах дати характеристику світогляду Бальзака.

№ 3

Дати відповідь на питання: що означає деромантизація флоберівського героя?

№ 4

Дати відповідь на питання: у чому полягає специфіка елизаветинської доби в Англії?

№ 5

Дати відповідь на питання: чому Гайне був найпопулярнішим німецьким поетом у Російській імперії?

№ 6

Дати відповідь на питання: чому французька література вважається найбільшою у світі?

№ 7

Дати відповідь на питання: у чому полягає феномен піднесення бельгійської літератури?

№ 8

Скласти таблицю основних літературних стилів межі століть з однослівними характеристиками.

Форми самостійної роботи студента

- Прочитання текстів і опанування їхніх історико-літературних інтерпретацій.
- Перегляд рекомендованих екранізацій
- Ведення читацького щоденника

Перелік питань, що виносяться на іспит

1. Критичний реалізм у французькій літературі XIX століття.
2. Проспер Меріме – представник критичного реалізму у Франції.
3. Розвиток французького реалістичного роману XIX століття, його характерні ознаки.
4. Стендаль – майстер французького реалістичного роману.
5. Панорама суспільного життя Франції часів Реставрації у романі Стендаля «Червоне і чорне».
6. Життя і творчість О. де Бальзака. О. де Бальзак і Україна.
7. Задум і обґрунтування О. де Бальзаком змісту та структури «Людської комедії».
8. Проблема життєвих цінностей і людських пристрастей у повісті О. де Бальзака «Гобсек».
9. Г. Флобер – викривач буржуазно-обивательського середовища.
10. Ч. Діккенс – видатний англійський романіст XIX століття. Витоки творчості Ч. Діккенса.
11. Історія написання та проблематика роману Ч. Діккенса «Домбі і син».
12. Показ Ч. Діккенсом деградації особистості в «Різдвяній пісні у прозі».
13. Історія створення та ідейно-тематичний аналіз роману Г. Флобера «Пані Боварі».

14. Загальна характеристика новелістики Гі де Мопассана: «Симонів батько», «Пампушка», «Два товариші».
15. Характеристика англійської реалістичної літератури ХІХ століття.
16. Художній світ Вільяма Теккерея.
17. «Ярмарок суєти» В. Теккерея – «роман без героя».
18. Філософська течія трансценденталізму: витоки, характерні риси, представники.
19. Волт Вітмен – поет-трансценденталіст.
20. Збірка В. Вітмена «Листя трави»: назва, побудова, провідні мотиви, образ ліричного героя.
21. Течія натуралізму у французькій літературі ХІХ століття, її характерні риси.
22. Е. Золя – теоретик натуралізму в художній літературі.
23. Шарль Бодлер – предтеча символізму, його життєвий шлях.
24. Збірка Ш. Бодлера «Квіти зла», символічний зміст поезій збірки.
25. Особливості розвитку літератури кінця ХІХ – початку ХХ століття.
26. Поняття модернізму та авангардизму, їхні особливості та течії.
27. Загальна характеристика творчості французьких поетів-символістів.
28. Філософські питання про сенс життя і всемогутність людини у п'єсі М. Метерлінка «Синій птах».
29. Німецька драматургія другої половини ХІХ століття. Г. Гавітман як неоромантик.
30. Поезія Еміля Вергарна.
31. Шарль де Костер. «Легенда про Уленшпігеля».
32. Реформа драматургії у Г. Ібсена.
33. Неоромантизм прози Кнута Гамсуна.
34. Натуралізм і декадентство «Червоної кімнати» А. Стріндберга.
35. Генріх Гайне як реаліст. «Німеччина. Зимова казка».
36. Песимізм та ідеалізм поезії Поля Верлена.
37. Теорія символізму і творчість А. Рембо.
38. «Темна» та асоціальна поезія Малларме.
39. Роман ідей Анатолія Франса.
40. Особливості світогляду та естетики Р. Кіплінга.
41. «Портрет Доріана Грея» Оскара Вайлда.
42. Ніцшеанство і позитивізм у прозі Джека Лондона.
43. Неоромантичний образ митця в романі «Мартін Іден».
44. «Пінгвінський острів» Анатолія Франса.
45. «Драми ідей» Бернарда Шоу.

ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ (XX СТОЛІТТЯ)

Змістові модулі

Модуль 1. Особливості розвитку західноєвропейської й американської літератури XX століття

Тема 1. Культурно-історичні передумови становлення західноєвропейської та американської літератури XX століття. Філософські й культурологічні маркери доби: посткультура, конвенціональна естетика, ніцшеанство, фрейдизм, екзистенціалізм; «загублене покоління», «театр жорстокості», андеграунд та ін. Тема 2. Модернізм. Авангардизм (дадаїзм, сюрреалізм, футуризм, експресіонізм). Постмодернізм. Естетика і поетика напрямів. Тема 3. Французька література. Загальний огляд. Тенденції розвитку. Французький поетичний авангард (Андре Бретон, Луї Арагон, Поль Елюар, Антонен Арто, Гійом Аполлінер). Екзистенціалізм (Альбер Камю, Жан-Поль Сартр, Симона де Бовуар). Театр абсурду (Ежен Йонеско, Семюел Беккет). Ромен Роллан. Андре Жід. Марсель Пруст. Антуан де Сент-Екзюпері. Луї-Фердінан Селін. Франсуаза Саган. Мішель Турньє. Моріс Бланшо. Мішель Уельбек. Тема 4. Німецька й австрійська література. Стефан Цвайг. Франц Кафка. Томас Манн. Бертольд Брехт. Еріх-Марія Ремарк. Генріх Белль. Герман Гессе. Гюнтер Грасс. Патрік Зюскінд. Тема 5. Література Англії. Експериментальна література (Джеймс Джойс, Вірджинія Вулф та інші). Джон Голсуорсі. Герберт Веллс. Джордж Оруел. Томас Стернз Еліот. Бернард Шоу. Олдос Гакслі. Вільям Голдінг. Джон Фаулз. Тема 6. Американська література. Загальний огляд. Тенденції розвитку. Вільям Фолкнер. Теодор Драйзер. Джек Лондон. Джером-Девід Селінджер. Езра Павнд. Кен Кізі. Генрі Міллер. Бітники. Тема 7. Іспанська література: загальний огляд. Федеріко Гарсія Лорка. Тема 8. Латиноамериканська література: загальний огляд. Магічний реалізм. Габріель Гарсія Маркес. Хорхе Луїс Борхес.

Література до курсу

Основна література

1. Аникин Г. История английской литературы / Г. Аникин, М. Михальская. – М., 1985.
2. Богословский В. Н. История зарубежной литературы 1917–1945 гг. / В. Н. Богословский, З. Т. Гражданская. – М., 1990.
3. Богословский В. Н. История зарубежной литературы XX века / В. Н. Богословский. – М., 1990.
4. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XX століття: навч. посіб. / Г. Й. Давиденко, Г. М. Стрельчук, Н. І. Гречаник. – К., 2007.

5. Денисова Т. Історія американської літератури / НАН України, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка / Тамара Денисова. – К.: Вид-дім «Києво-Могилянська академія», 2012. – 487 с.
6. Зарубежная литература XX века: учеб. пособие / В. М. Толмачев, В. Д. Седельник, Д. А. Иванов и др. – М.: ИЦ «Академия», 2003. – 640 с.
7. Зарубіжна література XX ст. / за ред. Ніколенко О. М., Хоменко Н. В., Конєвої Т. М. – К., 1998.
8. Засурский Я. Н. Американская литература XX века / Я. Н. Засурский. – М., 1984.
9. Затонский Д. Художественные ориентиры XX века / Дмитрий Затонский. – М: Сов. писатель, 1988. – 416 с.
10. Зверев А. М. Модернизм в литературе США: Формирование, эволюция, кризис. – М.: Наука, 1979. – 320 с.
11. Ильин И. П. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм / И. П. Ильин. – М., 1996.
12. История всемирной литературы: в 9 т. – Т. 8, 9. – М.: Наука, 1994.
13. История зарубежной литературы XX века. (1917–1945) / под ред. Л. Г. Андреева. – М., 1982.
14. Історія зарубіжної літератури XX ст. / Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 488 с.
15. Історія зарубіжної літератури XX ст.: навч. посіб. / [В. І. Кузьменко та ін.]. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 432 с. – (Серія «Альма-матер»).
16. Історія зарубіжної літератури XX століття: підруч. для студ. ф-ту «Референт-перекладач» / І. О. Помазан; Нар. укр. акад., [каф. українознав.]. – Харків: Вид-во НУА, 2010. – 256 с.
17. Киричук Е. В. История зарубежной литературы XX века: учеб. пособ. / Е. В. Киричук. – М.: Флинта, Наука, 2012. – 72 с.
18. Кузьменко В. І. Історія зарубіжної літератури XX ст.: навч. посіб. / В. І. Кузьменко. – К., 2010.
19. Литературная энциклопедия терминов и понятий / под. ред. А. Н. Николюкина. – М.: НПК «Интелвак», 2001. – 1600 стб.
20. Михайлов А. Д. До Франсуа Війона, До Марселя Пруста / Андрей Дмитриевич Михайлов. – М.: Языки славянских культур, 2011.
21. Михальская Н. П. Английский роман XX века: учеб. пособие / Н. П. Михальская, Г. В. Аникин. – М.: Высш. шк., 1982. – 192 с.
22. Михальская Н. П. История английской литературы: учеб. для студ. филол. и лингв. фак. высш. пед. учеб. заведений / Н. П. Михальская. – М.: ИЦ «Академия», 2007. – 480 с.
23. Модернизм в зарубежной литературе: литература Англии, Ирландии, Франции, Австрии, Германии: учеб. пособие / Л. В. Дудова, Н. П. Михальская, В. П. Трыков. – М.: Флинта, 2001.

Допоміжна література

24. Набоков В. Лекции по зарубежной литературе / пер. с англ. С. Антонова и др. – СПб.: Азбука-классика, 2010. – 512 с.
25. Называть вещи своими именами: Прогр. выступления мастеров запад.-европ. лит. XX в. / сост., предисл., общ. ред. Л. Г. Андреева. – М.: Прогресс, 1986. – 640 с.
26. Писатели США о литературе: в 2 т. – М.: Прогресс, 1982.
27. Писатели Франции о литературе. – М.: Прогресс, 1978.
28. Пронин В. А. История немецкой литературы: учеб. пособие / Владислав Александрович Пронин. – М.: Университетская книга; Логос, 2007. – 384 с.
29. Тимашева О. От Рабле до Уэльбека / Оксана Тимашева. – СПб.: Алетея, 2011. – 336 с.
30. Хорев В. А. Польская литература XX века: 1890 – 1990 / В. А. Хорев. – М.: «Индрик», 2009. – 352 с.
31. Художественные ориентиры зарубежной литературы XX века. – ИМЛИ РАН, 2002. – 568 с.
32. Французька п'еса XX століття. Театральний авангард / упоряд. О. Буценко. – К.: Основи 1993. – 511 с.
33. Шахова К. О. Література Англії. XX століття: навч. посібник / К. О. Шахова. – К.: Либідь, 1993. – 400 с.
34. Эти загадочные англичанки (Элизабет Гаскелл, Вирджиния Вулф, Мюриел Спарк, Фэй Уелдон). – М.: Прогресс, 1992. – 505 с.
35. Энциклопедический словарь экспрессионизма / гл. ред. П. М. Топер. – М.: ИМЛИ РАН, 2008. – 736 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет

<http://www.ae-lib.org.ua/lithistory.htm>
<http://chtyvo.org.ua/>
<http://1576.ua/>
<http://diasporiana.org.ua/>
<https://toloka.to/>
<http://bukvoid.com.ua/>
<http://litakcent.com/>
<https://dnu.sharepoint.com/portals/phil>

Плани практичних занять

№ 1

Французький поетичний авангард

1. Сильові напрямки французької поезії 1 половини XX століття: сюрреалізм, дадаїзм, експресіонізм.

2. Естетика і поетика поезії Андре Бретон.
3. Поетичні твори Луї Арагона в контексті авангарду.
4. Поль Елюар як експериментатор.
5. Естетично-інтенціональна система поезії Антонена Арто.
6. Новаторство Гійома Аполлінера в «Алкоголях».

Література

- ✓ Андреев Л. Г. Сюрреализм / Л. Г. Андреев. – М., 1972.
- ✓ Антология французского сюрреализма: 20-е годы / сост. и пер. С. А. Исаева и Е. Д. Гальцовой. – М.: «ГИТИС», 1994. – 392 с.
- ✓ Зарубіжна література ХХ ст. / за ред. Ніколенко О. М., Хоменко Н. В., Конєвої Т. М. – К., 1998.
- ✓ История зарубежной литературы ХХ века. (1917–1945) / под ред. Л. Г. Андреева. – М., 1982.
- ✓ Называть вещи своими именами: Прогр. выступления мастеров запад.-европ. лит. ХХ в. / сост., предисл., общ. ред. Л. Г. Андреева. – М.: Прогресс, 1986. – 640 с.
- ✓ Сірочук Т. Аполлінер: міф чи реальність / Т. Сірочук // Питання літературознавства. – 2004. – Вип. 11. – С. 57–62.
- ✓ Стерн А. Таємниця Гійома Аполлінера / А. Стерн // Всесвіт. – 1965. – № 12. – С. 75–83.
- ✓ Художественные ориентиры зарубежной литературы ХХ века. – ИМЛИ РАН, 2002. – 568 с.

№ 2

Подорож на край ночі» Луї-Фердінана Селіна

1. Селін як текст: історія життя людини і письменника.
2. Жанрова своєрідність «Подорожі на край ночі».
3. «Подорож на край ночі»: тематико-проблемний рівень роману.
4. Образ Бардаму. Сміслові акценти в романі Селіна.

Література

- ✓ Зарубіжна література ХХ ст. / за ред. Ніколенко О. М., Хоменко Н. В., Конєвої Т. М. – К., 1998.
- ✓ Кондратович В. Юродивый во французской литературе (Луи-Фердинанд Селин) [Електронний ресурс] / В. Кондратович // Селин в России. Материалы и исследования. – СПб.: Общество Друзей Селина, 2000. – С. 100–110. – Режим доступу: <http://ec-dejavu.ru/c-2/Celine.html>
- ✓ Наливайко Д. Луї Селін і його роман «Подорож на край ночі» / Дмитро Наливайко // Селін Л.-Ф. Подорож на край ночі; пер. із фр. П. Тарашука. – К.: Юніверс; Харків: Фоліо, 2000. – С. 5–16.

- ✓ Художественные ориентиры зарубежной литературы XX века. – ИМЛИ РАН, 2002. – 568 с.
- ✓ Sollers Ph. Céline / Philippe Sollers. – Paris: Ecriture, 2009. – 120 p.

№ 3

Процес» Франца Кафки

1. Кафка: життя і творчість.
2. Експресіоністичні тенденції у творчості Ф. Кафки.
3. «Процес»: проблематика, образність роману.
4. Кафкіанський гротеск.
5. Провідні концепти «Процесу».

Література

- ✓ Беньямин В. Франц Кафка / Вальтер Беньямин. – М.: Ad Marginem, 2000. – 318 с.
- ✓ Блум Г. Кафка: канонічна наполегливість та «непорушність» / Г. Блум // Західний канон: книги на тлі епох / пер. з англ. – К., 2007. – С. 514–531.
- ✓ Грушко С. П. Художественные функции гротеска в прозе Ф. Кафки [Электронный ресурс] // Режим доступа: file:///C:/Users/admin/Downloads/Nznuoaf_2010_15_13.pdf
- ✓ Затонский Д. Франц Кафка и проблемы модернизма / Д. Затонский. – М., 1972.
- ✓ История зарубежной литературы XX века. (1917–1945) / под ред. Л. Г. Андреева. – М., 1982.
- ✓ Камю А. Надежда и абсурд в творчестве Франца Кафки / А. Камю // Камю А. Бунтующий человек. Философия. Политика. Искусство / пер. с фр. – М., 1990. – С. 93–101.
- ✓ Клод Д. Франц Кафка; пер. с фр. / Д. Клод. – Харків: Фолио, 1998. – 383 с.
- ✓ Манн Ю. Встреча в лабиринте: Кафка и Гоголь / Ю. Манн // Вопросы литературы. – 1999. – Вып. 2. – С. 162–187.
- ✓ Набоков В. Лекции по зарубежной литературе / пер. с англ. С. Антонова и др. СПб.: Азбука-классика, 2010. – 512 с.
- ✓ Франц Кафка // Зарубежная литература XX века: учеб. пособие / В. М. Толмачев, В. Д. Седельник, Д. А. Иванов и др. – М.: ИЦ «Академия», 2003. – С. 103 – 115.

№ 4

«Очима клоуна» Генріха Белля

1. Життєтворчість Г. Белля.

2. «Очима клоуна»: експресіоністична парадигма роману.
3. Роман «Очима клоуна»: смислове навантаження.
4. Генріх Белль в українській культурі. Василь Стус про Г. Белля.

Література

- ✓ Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навч. посіб. / Г. Й. Давиденко, Г. М. Стрельчук, Н. І. Гречаник. – К., 2007.
- ✓ Зарубіжна література ХХ ст. / за ред. Ніколенко О. М., Хоменко Н. В., Конєвої Т. М. – К., 1998.
- ✓ История зарубежной литературы ХХ века. (1917–1945) / под ред. Л. Г. Андреева. – М., 1982.
- ✓ Пронин В. А. История немецкой литературы: учеб. пособие / Владислав Александрович Пронин. – М.: Университетская книга; Логос, 2007. – 384 с.
- ✓ Стус В. Очима гуманіста [Електронний ресурс] / Василь Стус // Зарубіжна література в школах України. – Режим доступу: <http://zl.kiev.ua/hrestomatija/ochima-guman-sta.html>
- ✓ Телегіна Н. І. Своєрідність творчого методу Генріха Белля на матеріалі роману «Очима клоуна» [Електронний ресурс] / Н. І. Телегіна, Р. М. Рилук // Режим доступу: file:///C:/Users/admin/Downloads/Ltkpfil_2014_75_19.pdf
- ✓ Шахова К. О. П'ять німецьких лауреатів Нобелівської премії з літератури: Г. Гауптман, Т. Манн, Г. Гессе, Г. Белль, Г. Грасс: посібник / К. О. Шахова. – К.: Юніверс, 2001.

№ 5

«Американська трагедія» Теодора Драйзера

1. «Американська трагедія» як синтез національного досвіду Америки.
2. Співвідношення у романі героя – оповідача – автора.
3. Специфіка образної системи «Американської трагедії».
4. Проблема «людина і суспільство»: особливості реалізації в романі.

Література

- ✓ Батурич С. Драйзер / Сергей Батурич. – М.: Молодая гвардия, 1975. – 359 с. – Режим доступу до електронного ресурсу: <http://mexalib.com/view/94622>
- ✓ Денисова Т. Історія американської літератури / НАН України, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка / Тамара Денисова. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2012. – 487 с.

- ✓ Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: навч. посіб. / [В. І. Кузьменко та ін.]. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 432 с. – (Серія «Альма-матер»).
- ✓ Засурский Я. Н. Теодор Драйзер / Я. Н. Засурский. – М.: Изд-во Московского государственного университета, 1964.
- ✓ Мендельсон М. О. «Американская трагедия» Теодора Драйзера / М. О. Мендельсон. – М.: Худ. лит., 1971.

№ 6

«Колекціонер» Джона Фаулза

1. Світогляд і самобутність творчого доробку Джона Фаулза.
2. Філософсько-ідейна спрямованість роману.
3. Жанрова природа роману.
4. Композиційні та стильові особливості твору.
5. Кат і жертва. Формування їх стосунків у творі.
6. «Колекціонер» Фаулза – модерністичний чи постмодерністичний?

Література

- ✓ Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: навч. посіб. / Г. Й. Давиденко, Г. М. Стрельчук, Н. І. Гречаник. – К., 2007.
- ✓ Зарубежная литература ХХ века: учеб. пособие / В. М. Толмачев, В. Д. Седельник, Д. А. Иванов и др. – М.: ИЦ «Академия», 2003. – 640 с.
- ✓ Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: навч. посіб. / [В. І. Кузьменко та ін.]. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 432 с.
- ✓ Литературная энциклопедия терминов и понятий / под. ред. А. Н. Николюкина. – М.: НПК «Интелвак», 2001.
- ✓ Фаулз Джон. «Колекціонер». Переклад з англійської: Ганна Яновська. Харків: КСД, 2015, 320 с.
- ✓ Шахова К. О. Література Англії. ХХ століття: навч. посібник / К. О. Шахова. – К.: Либідь, 1993. – 400 с.
- ✓ Шульженко Ю. Авторський метатекст як засіб обективації авторської картини світу (на матеріалі ранніх романів Джона Фаулза). *Теоретична і дидактична філологія*. 2015. Вип. 20. С. 466-478.
- ✓ <https://web.archive.org/web/20070630054451/http://www.fowlesbooks.com/>

№ 7

«Сто років самоти» Габріеля Гарсія Маркеса

1. Магічний реалізм: поетика, естетика.
2. «Сто років самоти» Маркеса: контрапункти стилю.
3. Романна система образів.
4. Концепт самотності у романі Маркеса.
5. Вплив художнього стилю Г. Г. Маркеса на новітню українську літературу (хімерна проза 70-х тощо).

Література

- ✓ Джеральд М. Габриель Гарсія Маркес. Біографія / Мартин Джеральд. – М.: Слово, 2011.
- ✓ Дітькова С. Ю. Приречені на самотність. До вивчення роману Г. Г. Маркеса «Сто років самотності» / С. Ю. Дітькова // Всесвітня література та культура. – 2005. – № 9. – С. 13–18.
- ✓ Папоров Ю. Габриель Гарсія Маркес. Путь к славе / Юрий Папоров. – СПб.: Азбука-классика, 2003. – 352 с.
- ✓ Покальчук Ю. Сучасна латиноамериканська проза / Юрій Покальчук. – К., 1978.
- ✓ Савченко З. В. «Магічний» світ роману Г. Гарсія Маркеса «Сто років самоти» [Електронний ресурс] / З. В. Савченко // Режим доступу:
http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/FilolNauk/2011/310.pdf
- ✓ Художественные ориентиры зарубежной литературы XX века. – ИМЛИ РАН, 2002. – 568 с.

Самостійна й індивідуальна роботи

Список творів для прочитання

1. *Андре Бретон, Луї Арагон, Поль Елюар, Антонен Арто.* Поезії.
2. *Альбер Камю.* «Сторонній» (роман).
3. *Жан-Поль Сартр.* «Нудота» (роман).
4. *Франсуаза Сатан.* «Сонячний промінь в холодній воді». «Чи любите ви Брамса?». «Здрастуй, печаль!» (повісті).
5. *Луї-Фердінан Селін.* «Подорож на край ночі» (роман).
6. *Франц Кафка.* «Процес» (роман).
7. *Генріх Белль.* «Очима клоуна» (роман).
8. *Гюнтер Грасс.* «Бляшаний барабан» (роман).
9. *Томас Стернз Еліот.* «Безплідна земля» (поема).
10. *Олдос Гакслі.* «Прекрасний новий світ» (роман).
11. *Джон Фаулз.* «Колекціонер» (роман).
12. *Вільям Фолкнер.* «Світло в серпні» (роман).
13. *Теодор Драйзер.* «Американська трагедія» (роман).

14. *Ернесто Гемінгвей*. «Свято, що завше з тобою» (повість).
15. *Скотт Фіцджеральд*. «Ніч лагідна» (роман).
16. *Джером Девід Селінджер*. «Ловець у житті» (повість).
17. *Федеріко Гарсія Лорка*. «Поет у Нью-Йорку» (збірка поезій).
18. *Габріель Гарсія Маркес*. «Сто років самоти» (роман).

Форми самостійної роботи студента¹

Літературно-побутовий колаж – форма творчої роботи, яка передбачає створення своєрідного колажу літературного побуту письменників ХХ століття. Студент обирає одного чи кількох письменників за певною тематикою побутового плану (письменник і жінки, письменник і дозвілля, письменник і стимулятори, і хобі, і кіно, і друзі, і його звички тощо – тобто будь-що, що стосується його побуту) і форматує колаж (можуть бути фрагменти зі спогадів, листів, записок тощо, світлини). Обсяг роботи – 25-30 стор. Список використаних джерел обов'язковий. Об'єктом колажу можуть бути письменники (чи один письменник) за власним вибором із літературного періоду, що вивчається.

Інтермедіальний портрет – форма творчої роботи, яка передбачає створення своєрідного портрету письменника на основі порівняння його реальної біографії з кінематографічною чи (та) театральною інтерпретацією (художня стрічка, вистава), до уваги беруться ключові моменти, що висвітлюються в житті творчої особистості. Об'єктом цього виду роботи можуть бути письменники (чи один письменник) за власним вибором із літературного періоду, що вивчається. Обсяг роботи – 25-30 стор. Список використаних джерел обов'язковий. Приблизний перелік фільмів і вистав для створення інтермедіального портрета:

- *Кнут Гамсун*. «Гамсун» (1996, Німеччина та ін.).
- *Жан-Поль Сартр*. *Сімона де Бовуар*: «Сартр, роки пристрастей» (2006, Швейцарія та ін.). «Коханці кав'ярні де Флор» (2006, Франція).
- *Альбер Камю*: «Альбер Камю» (2010, Франція).
- *Антуан де Сент-Екзюпері*: «Сент-Екзюпері: остання місія» (1996, Франція).
- *Франсуаза Саган*: «Саган» (2008, Франція).
- *Франц Кафка*: «Кафка» (1991, США / Франція).
- *Вірджинія Вулф*: «Години» (2002, США / Британія).
- *Джордж Бернард Шоу*: «Милий брехун» (1976; 2001, спектакль).

¹ Одне завдання на вибір.

- *Генрі Міллер*: «Генрі та Джун» (1990, США).
- *Федеріко Гарсія Лорка*: «Лорка, смерть поета», серіал (1978 – 1988, Британія та ін.).
- *Сільвія Плат*: «Сільвія» (2003, Британія).
- *Чарльз Буковські*: «П'яничка» (1987, США). «Фактотум» (2005, Норвегія / Франція).
- *Вільям Берроуз. Джек Керуак. Аллен Гінзберг*: «Голий сніданок» (1991, Канада та ін.). «Ритм» (2000, США). «Вий» (2010, США). «Убий своїх коханих» (2013, США).
- *Ортон Джо*: «Нагостріть ваші вуха» (1987, Британія).
- *Айріс Мердок*: «Айріс» (2001, США / Британія).
- *Труман Капоте*: «Капоте» (2005, США / Канада).

Перелік питань, що виносяться на іспит

1. Історико-культурні передумови розвитку західноєвропейської літератури ХХ століття.
2. Філософські й психологічні основи модерністичного дискурсу ХХ століття.
3. Філософські й культурологічні маркери доби: посткультура, конвенціональна естетика, ніщєанство, екзистенціалізм.
4. Новий персонаж західноєвропейської й американської літератури ХХ століття.
5. Театр абсурду: знакові постаті, концепція.
6. «Втрачене покоління»: концептологія явища.
7. Література і війна: осмислення мілітарної тематики в західноєвропейській літературі.
8. Авангардизм як породження західноєвропейської літератури 1 половини ХХ століття.
9. Західноєвропейська література ХХ століття: жанрові домінанти, стилетворчі чинники.
10. Жанр антиутопії в західноєвропейській літературі ХХ століття.
11. Сильові напрямки французької поезії першої половини ХХ століття: сюрреалізм, дадаїзм, експресіонізм.
12. Сюрреалізм у західноєвропейській літературі ХХ століття: творча практика, знакові постаті.
13. Експресіонізм у західноєвропейській літературі ХХ століття: творча практика, знакові постаті.
14. Естетика і поетика поезії Андре Бретона.
15. Поетичні твори Луї Арагона в контексті авангарду.
16. Поль Елюар як експериментатор.
17. Естетично-інтенціональна система поезії Антонена Арто.
18. Новаторство Гійома Аполлінера в збірці «Алкоголі».

19. Філософія французького екзистенціалізму.
20. Роман Жана-Поля Сартра «Нудота»: риси екзистенціалізму.
21. «Сторонній» Альбера Камю як екзистенційна проза.
22. Марсель Пруст у контексті модерністичних творчих пошуків.
23. Селін як текст: історія життя людини і письменника.
24. «Подорож на край ночі» Селіна: тематико-проблемний рівень роману.
25. Сміслові акценти в романістиці Селіна.
26. Життя і творчість Франсуази Саган.
27. Франсуаза Саган: особливості художньої прози.
28. Театральна концепція Бертольда Брехта.
29. Франц Кафка: життя і творчість.
30. Експресіоністичні маркери творчості Ф. Кафки.
31. Роман Ф. Кафки «Процес»: проблематика, образність роману.
32. Життєтворчість Г. Белля.
33. «Очима клоуна» Г. Белля: експресіоністична парадигма роману.
34. Роман Г. Белля «Очима клоуна»: смислове навантаження.
35. Генріх Белль в українській культурі. Василь Стус про Г. Белля.
36. «Бляшаний барабан» Гюнтера Грасса.
37. Вірджинія Вулф у контексті британського модернізму.
38. Роман Олдоса Гакслі «Прекрасний новий світ».
39. Риси постмодернізму в романі Д. Фаулза «Колекціонер».
40. «Колекціонер» Д. Фаулза: сюжет і композиція, проблематика роману.
41. Екзистенційні мотиви в романі Д. Фаулза «Колекціонер».
42. «Безплідна земля» Томаса Стернза Еліота: мотивний комплекс поеми.
43. Проблематика роману Т. Драйзера «Американська трагедія».
44. Проблема «людина і суспільство» у творчості Т. Драйзера.
45. Образ у романі Вільяма Фолкнера «Світло в серпні».
46. Повість Джерома Девіда Селінджера «Ловець у житі»: особливості змісту, смислові акценти.
47. Збірка Ф. Г. Лорки «Поет у Нью-Йорку»: особливості образності, стильові домінанти.
48. Магічний реалізм: поетика, естетика. Роман «Сто років самоти» Г. Маркеса: контрапункти стилю.
49. Постмодернізм: засади ідеології та поетики.
50. Постмодернізм: проблема ідеологічної та стильової ідентичності.

Словник ключових понять курсу

Авангардизм (фр. *передовий загін*) – сукупність різних напрямків (стилів – сюрреалізм, експресіонізм, дадаїзм тощо) у літературі та мистецтві 20-х рр. ХХ ст., що проголосили програму відкритої соціальної заангажованості творчості, розрив із класичною художньою традицією, яка вважалась такою, що вичерпала свої естетичні можливості, і необхідність сміливого експерименту для вироблення нових, неканонічних способів відтворення й осмислення явищ дійсності. Представники: Луї Арагон, Антонен Арто, Бертольд Брехт, Луї-Фердінан Селін та ін.

Античність (Антична література) – період літератури стародавніх греків і римлян VIII ст. до н. е. до IV ст., для якого характерні зв'язок із міфом, публічність, зв'язок із музикою, світоглядний синтез (тісний зв'язок зі світоглядними особливостями родового, полісного, державного життя, а також – релігією, філософією, політикою, мораллю); маркується духовними цінностями гуманізму, піднесення земної краси. Це час творчості Гомера, Алкея, Сапфо, Есхіла, Софокла, Вергілія, Петронія, Апулея та ін.

Бароко (від італ. *дивний, химерний*) – напрям у мистецтві та літературі XVII–XVIII ст. («хворобливе дитя, народжене від батька-потвори і матері-красуні»), якому належить надзвичайно складна художня система (з ознаками мінливості, поліфонічності, ускладненої форми). Барокова література характеризується поєднанням релігійних і світських мотивів, образів, тяжінням до різних контрастів, гумору, складної метафоричності, алегоризму й емблематичності (водограй як символ доби), прагненням вразити читача пишним стилем, риторичним оздобленням твору. Людина у мистецтві бароко – істота слабка, приречена поневірятися в трагічному хаосі життя. Конфлікт людини бароко заснований на переживанні кризи, усвідомленні гострого протиріччя між людиною і навколишнім світом. Умовна формула бароко – це синтез відродження і середньовіччя. Представники барокової літератури: Джон Мільтон, Джон Донн, Педро Кальдерон, Ганс Якоб Гріммельсгаузен.

Веймарська класика – напрям у німецькій класичній літературі просвітницької спрямованості 80–90-х XVIII ст., що орієнтувався на антику як ідеал духовної та фізичної досконалості, тяжів до жанрового розмаїття, масштабності образів, простоти композиції. Серед представників – Йоганн-Вольфганг Гете, Фрідріх Шиллер.

Відродження (Ренесанс) (від лат. *відроджуюсь*) – епоха в історії культури та мистецтва Європи XIV–XVI ст., започаткована в Італії. У

літературах європейських країн відбуваються зміни, зокрема поворот до світського характеру культури, її антропоцентризм (інтерес до людини та її діяльності, культ людської особистості) письменство замість латині звернулося до національних мов, виявляється інтерес до народної творчості при одночасному зацікавленні античними зразками, в основу поезики покладаються принципи мімезису (тобто наслідування греко-римського мистецтва і природи), ясності естетичного мислення, простоти та конкретності. Дійсність трактувалася як єдино дана, наявна в гармонійних пропорціях та у відкритій ренесансною добою перспективі, у чутті вічного становлення, а відтак у потребі активного художнього втручання в довколишній світ. Жага максимальної повноти життя формувала особистість у чисто земному її самоздійсненні через стихійно-артистичний індивідуалізм. Митець – центральна постать цієї епохи, він намагається якнайповніше розкрити всі аспекти свого творчого потенціалу, виборює право змінювати, вдосконалювати довкілля за естетичними законами. Серед авторів цього періоду – Франческо Петрарка, Джованні Боккаччо, Еразм Роттердамський, Франсуа Рабле, Франсуа Війон, Мігель де Сервантес, Вільям Шекспір та ін.

Експресіонізм (лат. *вираження*) – літературно-мистецька стильова тенденція авангардизму, що оформилася в Німеччині на початку ХХ ст., насамперед у малярському середовищі (об'єднання «Міст», «Синій вершник»). Основний творчий принцип експресіонізму полягає у відображенні загостреного суб'єктивного світобачення через гіпертрофоване авторське «Я», напругу його емоцій, бурхливу реакцію на дегуманізацію суспільства, знеособлення в ньому людини, на розпад духовності, засвідчений катаклізмами світового масштабу початку ХХ ст. Поетикальні особливості: «нервова» емоційність, ірраціональність, символ, гіпербола, гротеск, фрагментарність, плакатність письма, підкреслений контраст, екзистенційні мотиви. Представники: Георг Тракл, Франц Кафка, Генріх Белль, Мішель Уельбек та ін.

Історія літератури – літературознавча дисципліна, об'єктом пізнання якої є історико-літературний процес (від найдавніших часів до сьогодні), тобто послідовна зміна в часі структурних елементів, учасників і явищ літературного життя. Спираючись на здобутки філософії, естетики, теорії літератури, ретельно простежуючи всю сукупність художніх творів, їхнє сприймання читачами і критичні оцінки, історики літератури описують динаміку літературно-мистецького життя, літературних напрямів і течій, виявляють значення творчості письменників, їхніх окремих творів для читачів епохи, в яку ці твори постали, і для наступних поколінь.

Класицизм – напрям у європейській літературі та мистецтві XVI–XVII ст., що досягає найбільшого розквіту у Франції. Ключовим маркером класицизму є орієнтація на античну літературу (проголошена ідеальною, гідною наслідування). Теоретичне підґрунтя – антична теорія поетики, передовсім «Поетика» Аристотеля, теоретичні засади якого втілювала французька «Плеяда». Найґрунтовнішим у плані осмислення принципів класицизму вважається трактат Ніколя Буало «Мистецтво поетичне» (1674). Класицистичні принципи можна звести до п'яти ключових пунктів: 1) дія своєрідного гасла «розум, природа, істина» чи «розум, гуманізм, знання», 2) осмислення проблеми людської вдачі шляхом дотримання закону «трьох єдностей» (дії, часу й місця), 3) гармонійність форм і зовнішня симетрія, 4) філософія раціоналізму (краса та істина досягаються через розум) і нормативність, 5) усталена жанрова система: високі жанри (драма, трагедія), середні й низькі (байка, сатира, комедія тощо). Для класицизму характерний аристократизм, орієнтування на вимоги, смаки вищої суспільної верстви, відтак і героями класицистичних творів були переважно люди високого походження. Практики класицизму: Франсуа Малерб, П'єр Корнель, Жан Расін, Мольєр, Марія-Мадлена де Лафайєт, Жан Лафонтен та ін.

Міф (гр. *слово, переказ*) – найдавніша розповідь про богів, духів, героїв, надприродні сили, які брали участь у створенні світу; це витвір наївної віри, який складає філософсько-естетичний комплекс давньої епохи, яка ґрунтується на заміні об'єктивності сприймання суб'єктивним апріорним переконанням. У давні часи міф створював уявлення про світ, впливаючи на процес пізнання, був основою для інтерпретації природних і суспільних явищ, ритуальних обрядів. Міф існував переважно у віршовій або розповідній формі, часто правив за основу синкретичних форм творчості, зумовлював створення національного фольклору та літератури. Наприклад, персонажі античних міфів – Зевс, Посейдон, Аїд, Аполлон, Дафна, Персей, Одисей та ін.

Міфологія – а) сукупність функціональних міфів в обробці певної культури; б) наука, що вивчає особливості міфів. Найбільш цілісно зберіглась та набула найширшого літературного переосмислення антична міфологія, зокрема давньогрецька.

Модернізм (фр. *сучасний, найновіший*) – художня епоха кінця XIX – початку XX століття, що об'єднує художні напрями, художня концепція яких відбиває пришвидшення історії та посилення її тиску на людину (символізм, імпресіонізм, акмеїзм, неоромантизм та ін). Вищим знанням проголошувалася поезія, зважаючи на її феноменальну здатність одухотворювати світ, проникати в найінтимніші онтологічні

глибини. Ознаки модернізму: ідея радикального оновлення мистецтва, культури, людини: відхід до світу формальних, фактурних предметів; концептуалізм: предмет зображення – нова реальність, не подібна до навколишнього світу; головна функція мистецтва – не відображення світу, а конструювання його, відбиття свого ставлення до подій, суб'єктивного сприйняття реальності; прагнення до епатажу: депредметизація, дефігуративність; безсюжетність, складні внутрішні форми; активний вплив філософських, соціологічних, психологічних, культурологічних теорій (фрейдизм, ніцшеанство, марксизм). Представники: Шарль Бодлер, Артюр Рембо, Поль Верлен, Оскар Вальд, Моріс Метерлінк, Марсель Пруст та ін.

Персонаж (лат. *особа*, фр. *маска актора*) – постать людини, зображена письменником у художньому творі, загальна назва будь-якої дійової особи кожного літературного жанру; постать літературного твору з будь-якими психічними, особистісними якостями, моральними, ідеологічними, світоглядними переконаннями.

Постмодернізм – загальна назва окреслених останньою третиною ХХ століття тенденцій у мистецтві, що виникла після модернізму та авангардизму. Цей термін поширився наприкінці 60-х спершу для означення стильових тенденцій в архітектурі, спрямованих проти безликої стандартизації та програмового техніцизму, невдовзі – у літературі та малярстві (поп-арт, оп-арт, «новий реалізм», геппенінг та ін.). Основним джерелом постмодернізму в аспекті пізнання виявилася деструкція, визнання прогресу лише у вигляді неспростовної ілюзії, загострене, перейняте «еклезіастівським» пафосом відчуття вичерпності історії, естетики, мистецтва. Реальним вважалося варіювання та співіснування усіх форм буття, таким чином принципи повторюваності та сумісності перетворилися на стиль художнього мислення з притаманними йому рисами еkleктики, тяжінням до стилізації, цитування, ремінісценцій, алюзій. Митець має справу не з «чистим» матеріалом, а з культурно освоєним, оскільки існування мистецтва у попередніх класичних формах неможливе в постіндустріальному суспільстві з його необмеженим потенціалом серійного відтворення та тиражування. Постмодернізм полягає у стиранні меж між високим мистецтвом та кітчем, медитацією і геппенінгом, у переоцінюванні традицій авангардизму та модернізму. Ключові ознаки постмодернізму: культ незалежної особистості, потяг до архаїки (міфу, колективного несвідомого), бачення повсякденного життя як театру абсурду / апокаліптичного карнавалу, використання підкреслено ігрового стилю (акцент на ненормальності, несправжності, протиприродності панівного в реальності способу життя), зумисне переплетення різних стилів оповіді (високий класицистичний і

сентиментальний, грубо натуралістичний і казковий; у художній стиль нерідко вплітаються стилі науковий, публіцистичний, офіційно-діловий), суміш багатьох традиційних жанрових різновидів, сюжети творів зазвичай є легко замаскованими алюзіями (натяками) на відомі сюжети літератури попередніх епох, те саме з образами, композицією, іронічність та пародійність. Представники: Джон Фаулз, Мішель Фуко, Патрік Зюскінд, Томас Пінчон, Мілан Кундера, Милорад Павич та ін.

Просвітництво (просвітницький раціоналізм) – доба в історії розвитку літератури, ідейно-естетичний рух XVII–XVIII ст., для якого характерно ствердження досконалості, гармонійної влаштованості світу та людини, яку природа обдарувала різноманітними талантами, здібностями. Основою просвітництва вважались моральність, наука і знання. Нова людина, самостверджуючись у житті й прагнучи особистого щастя, спирається на високу мораль, відступи від якої сприймаються як трагічний парадокс життя. Література просвітницького раціоналізму – свідомий засіб виховання і пропаганди. Представники: Даніель Дефо, Джонатан Свіфт, Генрі Філдінг, Вольтер, Дені Дідро, П'єр Огюстен Карон де Бомарше та ін.

Реалізм (лат. *речовий, дійсний*) – ідейно-художній напрям у літературі та мистецтві XIX ст. Основоположною для реалізму стає проблема взаємин людини і середовища, впливу соціально-історичних обставин на формування духовного світу (характеру) особистості. На перше місце у літературі висувається пізнавально-аналітичне начало, типізація дійсності утверджується як універсальний спосіб художнього узагальнення. Література стає засобом пізнання людиною себе і навколишнього світу, набуває аксіологічного (ідеологічного) звучання. Принцип вірності реальній дійсності усвідомлюється як критерій художності, як сама художність. Визначальними для реалізму були прагнення до об'єктивності і безпосередньої достовірності відображення, послідовне дотримання міметичних принципів (художнє відтворення життя «у формах самого життя»), переорієнтація з минулого на сучасність, конкретно-історичний підхід до явищ дійсності та розуміння історії як поступального розвитку (прогресу), правдивість у зображенні деталей, віра в гуманістичні ідеали, конфліктність (драматизація) як сюжетно-композиційний спосіб формування художньої правди, превалювання прозових жанрів у літературі (роман, повість) та ін. Представники: Оноре де Бальзак, Стендаль, Проспер Меріме, Чарльз Діккенс, Гюстав Флобер, сестри Бронте, Вільям Теккерей та ін.

Романтизм – напрям у літературі, науці й мистецтві кін. XVIII–XIX ст, для якого визначальними стали риси: заперечення раціоналізму доби Просвітництва, ідеалізм у філософії, історизм, апологія особистості,

неприйняття буденності і звеличення «життя духу» (найвищими виявами його були мистецтво, релігія, філософія), культ почуттів, захоплення фольклором, інтерес до фантастики, екзотичних картин природи та ін. В естетиці романтизму класицистичному «наслідуванню природи» протиставляється творча активність митця з його правом на самобутність й оригінальність. Провідним у художній творчості романтиків стає принцип індивідуальності. Мистецтво підноситься до рівня найвищої цінності і сприймається як вияв глибинної суті життєдіяльності. Романтизм відкидає нормативність, раціоналістичну регламентацію у мистецтві, понад усе цінується творча свобода та фантазія. Представники: Віктор Гюго, Ернст Теодор Амадей Гофман, Генріх Гайне, Джордж Гордон Байрон, Вальтер Скотт, Вашингтон Ірвінг, Едгар Аллан По та ін.

Сентименталізм (від фр. *почуття, чуттєвість, чутливість*) – напрям у європейській літературі другої половини XVIII – початку XIX ст., що розвивався як утвердження чуттєвої стихії в художній творчості на противагу раціоналістичним нормативам класицизму та властивому добі Просвітництва культу абсолютизованого розуму. Сентименталізм отримав свою назву за твором англійського письменника Лоренса Стерна «Сентиментальна подорож» (1768). Для сентименталізму характерне акцентування на почуттях як головному духовному началу людини, на емоційних реакціях на зовнішній світ, ідеалізація природних зв'язків людей (сімейних, подружніх), зображення любові до ближнього як джерела добродішності. Письменниками відкрита здатність простої людини, не зіпсованої цивілізацією, передовсім ідеалізованого селянина, до тонких чуттєвих переживань. Основною категорією визнана почуттєвість (є джерелом вищих насолод і основних чеснот), що в художніх творах подавалася як гіперболізація почуттів героїв. Представники: Роберт Бернс, Жан-Жак Руссо, Семюель Річардсон, маркіз де Сад та ін.

Середньовіччя – період в історії західноєвропейської літератури V–XV ст., для якого характерне домінування ідеології християнства, що пояснювала світ як здійснення волі Божої, а Біблія була основним джерелом символічно-алегоричних образів. Це час ірландського, ісландського, французького й німецького епосу, куртуазної літератури, творчості Аліг'єрі Данте тощо.

Сюрреалізм (фр. *надреальне, надприродне*) – авангардистська течія початку XX ст., що виникла спочатку в літературі, потім поширилася на малярство, скульптуру та інші мистецтва, філософською основою якої стали інтуїтивізм, фрейдизм і фантазійне мислення. Особлива роль у сюрреалістичній творчості відведена підсвідомому та несвідомому, реалізованому через прийоми автоматичного письма,

правила випадковості, сновидіння тощо. Естетичну платформу сюрреалізму поділяли Поль Елюар, Луї Арагон, Пабло Неруда та ін.

Футуризм (лат. *майбутнє*) – один із напрямів авангардизму ХХ ст., для якого характерне неприйняття вічних цінностей, захоплення акцентуванням «грубих» речей, екстраполювання сучасного в майбутнє, позбавлене «вантажу» будь-яких традицій, нібито зайвих при розбудові ні на що не схожої культури за останнім словом науки і техніки. В естетиці футуризму відбувався процес деестетизації та дегуманізації мистецтва, поєднувався принцип позитивізму й інтуїтивізму. Головними елементами поезії проголошувалися хоробрість, сміливість та бунт, «натиск, лихоманне безсоння, гімнастичний крок, ляпас та удар кулака» (Томмазо Марінетті). Ця настанова зумовлювалася епатаційною «етикою» авангардизму, асоційованою з позамистецькою сферою — військовою. Футуризм відзначався кострубатою «красою», охопленою стрімким рухом оновлення, суголоссям міського темпоритму, розширював зображально-виражальні можливості поетичного мовлення, вводячи в нього елементи прозаїзації, пафос стенографування ліричних переживань, словотворчості (прийом зауму). Представники: Томмазо Марінетті, Альдо Палаццескі, Лучано Фольгоре, Арденго Соффічі та ін.

Художній образ – специфічна форма естетично-чуттєвого освоєння (сприйняття і відображення) і перетворення (моделювання) дійсності, конкретно-чуттєве уявлення, що діє водночас на почуття і свідомість. Художній образ спрямований на реципієнта і розрахований на його уяву, співтворчість, емоційну реакцію, роботу думки. Наприклад, образ Едіпа з трагедії Софокла «Едіп-цар» як людини, що стикається з фатумом, виявляє волю, обираючи страждання.